

Brüssel, 16.1.2020
COM(2019) 557 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM/2019/557 final of 31.10.2019.

Concerns all language versions.

Corrections to the following clerical mistakes have been made:

- Correction of the title of Directive 2003/87/EC on p. 6, footnote 3;
- Addition of Spain to the list of Member States which have EU ETS installations emitting PFCs and N₂O on p. 8;
- Addition of reference to the OJ publication of Directive 2014/65/EU on p. 10, footnote 14;
- Correction of the inconsistent and incorrect use of decimal commas and points in Tables 4 and 7;
- Correction of the number of total cancelled auctions on p. 21;
- Correction of the publication date of Regulation (EU) No 600/2014 on p. 34, footnote 61;
- Correction of the title of DG Climate Action in Figures 2, 3, 4, and 5, in Tables 6 and 8, as well as in Tables 1.1., 1.2 and 1.3 of Annex 1, and Table 4.1. of Annex 4.

The text shall read as follows:

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa CO₂-turu toimimise kohta

Sisukord

Kasutatud akronüümid ja lühendid	2
KOKKUVÕTE	3
1. SISSEJUHATUS	4
2.1. ELi HKSiga hõlmatud tegevusalad, käitised ja õhusõidukikäitajad.....	6
2.2. Liidu register ja Euroopa Liidu tehingulogi.....	8
3. CO ₂ -TURU TOIMIMINE 2018. AASTAL.....	9
3.1. Pakkumine: ringlusse lastud LHÜd	10
3.1.1. Piirmäär	10
3.1.2. Välja antud LHÜd	12
3.1.2.1. Tasuta eraldamine	12
3.1.2.2. Programm „NER 300“ ja innovatsioonifond	15
3.1.2.3. CO ₂ -ga seotud kaudsete kulude hüvitamine	17
3.1.2.4. LHÜde müük enampakkumisel	19
3.1.2.5. Elektri- ja soojusenergia tootmise sektorile ette nähtud erand täieliku enampakkumise põhimõttest.....	22
3.1.3. Rahvusvahelised ühikud	25
3.2. Nõudlus: ringlusest kõrvaldatud LHÜd	26
3.3. Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine.....	27
4. LENNUNDUS	30
5. TURUÜLEVAADE.....	32
5.1. LHÜde õiguslik laad ja maksustamine.....	34
6. HEITKOGUSTEGA SEOTUD SEIRE, ARUANDLUS JA TÕENDAMINE	35
7. HALDUSKORRALDUSE ÜLEVAADE.....	37
8. NÕUETE TÄITMINE JA SELLE TAGAMINE	38
9. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED.....	39
LISA.....	41

Kasutatud akronüümid ja lühendid

CORSIA	rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteem
EEA	Euroopa Keskkonnaamet
EEX	Euroopa energiabörs
EFTA	Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon
EIP	Euroopa Investeeringuspank
ELi HKS	Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteem
EMP	Euroopa Majanduspiirkond
ESMA	Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve
HVÜd	heitkoguste vähendamise ühikud
ICAO	Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon
ICE	InterContinental Exchange Futures Europe
MiFID 2	finantsinstrumentide turgude direktiiv
MiFIR	finantsinstrumentide turgude määrus
NER	uute osalejate reserv
PFCd	perfluorosüsivesinikud
THVd	tõendatud heitkoguste vähendamise ühikud

KOKKUVÕTE

2018. aastal vähenesid Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemiga (ELi HKS) hõlmatud rajatiste heitkogused 2017. aastaga võrreldes 4,1 %. Vähenemine toimus eelkõige elektri- ja soojusenergia tootmises, samas kui tööstuse heitkogused vähenesid üksnes pisut (vt tabel 7 punktis 3.2). Lennundussektori tõendatud heitkogused kasvasid jätkuvalt ning suurenesid 2017. aastaga võrreldes 3,9 % (vt tabel 8 punktis 4).

Pärast läbivaadatud ELi HKS-i direktiivi vastuvõtmist keskendutakse uute sätete rakendamisele enne 4. etapi algust. Rakendamine on täies hoos – viimase aasta jooksul võeti vastu uued rakendusaktid, mis käsitlevad kasvuhooonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu, LHÜde tasuta eraldamise reegleid, innovatsioonifondi, müüki enampakkumisel, seiret, aruandlust, tõendamist ja akrediteerimist ning liidu registrit (vt punktid 2.2, 3.1.2 ja 6.1).

Kolmandat korda avaldati turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja, mis vastas 1 654 909 824 LHÜ-le. Selle avaldamisega kaasneb jätkuvalt LHÜde reservi paigutamine, mille tulemusel väheneb enampakkumiste maht 2019. aastal ligi 40 % ehk peaaegu 397 miljoni LHÜ võrra (vt punkt 3.3).

CO₂-hinnasignaali tugevnemine Euroopa CO₂-turul tõi liikmesriikidele 2018. aastal kaasa rekordilise tulu LHÜde enampakkumisel müügist (umbes 14 miljardit eurot). Liikmesriigid kulutasid või kavatsesid kulutada ligi 70 % sellest tulust aasta jooksul konkreetsetel kliima ja energiaga seotud eesmärkidel (vt punkt 3.1.2.4).

1. SISSEJUHATUS

Alates 2005. aastast on ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) olnud tööstuses ning elektri- ja soojusenergia tootmises kasvuhoonegaaside heite vähendamise ELi strateegia nurgakivi. See aitab olulisel määral saavutada ELi üldeesmärki vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2020. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes 20 %. Kuigi EL on seda eesmärki ületamas, tuleb jätkuvalt teha edusamme, et vähendada kasvuhoonegaaside heidet vähemalt 40 % (nagu on ette nähtud ELi praeguse kliima- ja energiapoliitika raamistikuga aastani 2030) ja vähemalt 50 % ning võttes vastutustundlikult suuna 55 %-le (pidades silmas poliitilisi suuniseid¹ järgmisele komisjonile).

Pärast 4. etapiks tehtud ELi HKS-i direktiivi muudatuste² jõustumist 2018. aasta aprillis edeneb kiiresti rakendusaktide vastuvõtmine neljandaks kauplemisperioodiks. Viimase aasta jooksul on vastu võetud rakendusaktid kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite uue loetelu ja tasuta eraldamise reeglite kohta ning vaadatud läbi liidu registri süsteemi õigusraamistik, et võtta arvesse vajalikke kohandusi 4. etapiks. Samuti on kehtestatud innovatsioonifondi (HKS-i peamine vahend vähese CO₂-heittega uuenduslike tehnoloogiate ja läbimurdelise innovatsiooni rahastamiseks 4. etapis) kasutuselevõtu reeglid. Samal ajal on läbi vaadatud enampakkumismäärus, et võimaldada müüa 2020. aastal enampakkumisel innovatsioonifondi jaoks esimesed 50 miljonit LHÜd. 2019. aasta augustis võttis komisjon vastu veel ühe enampakkumismääruse muudatuse, et luua institutsiooniline raamistik innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi jaoks LHÜde enampakkumisel müügiks 4. etapis. Ühtlasi on ajakohastatud ELi HKS-i seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise raamistikku, et parandada ja selgitada kehtivaid reegleid 3. etapi rakendamiskogemuste põhjal. Komisjon viib kiiresti lõpule ülejäänud rakendussätete koostamise, et need oleks võimalik võtta vastu enne 2021. aasta jaanuari, mil algab uus kauplemisperiood.

Vilja on hakanud kandma viimastel aastatel kokku lepitud õigusaktide muudatused, mille eesmärk on lahendada LHÜde ülepakkumise probleem CO₂-turul. Pärast viimase CO₂-turu aruande avaldamist avaldati kolmandat korda turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja. Selle näitaja ja ELi HKS-i käsitlevate läbivaadatud õigusaktide põhjal vähendatakse 2019. aasta enampakkumiste mahtu ligi 400 miljoni LHÜ võrra, mis moodustavad 24 % ülepakkumisest.

Möödunud aastat iseloomustas ühtlasi turuosaliste kindlustunde suurenemine, mida kajastas tugevnenud CO₂-hinnasignaal. Tänu kõrgemale LHÜde hinnale suurenes oluliselt kogutulu, mille liikmesriigid said enampakkumistest – 2018. aastal oli kogutulu 14 miljardit eurot, mida on enam kui kaks korda rohkem kui 2017. aastal. Liikmesriikide esitatud andmete põhjal kulutati (või kavatseti kulutada) 2018. aasta jooksul ligi 70 % sellest tulust konkreetsetel kliima ja energiaga seotud eesmärkidel.

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_et.pdf.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3).

Käesolev aruanne Euroopa CO₂-turu toimimise kohta esitatakse kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ³ (ELi HKSi direktiiv) artikli 10 lõikega 5 ja artikli 21 lõikega 2. Direktiivi kohaselt on aruande eesmärk anda igal aastal korrapärane ülevaade Euroopa CO₂-turu arengust.

Aruanne hõlmab 2018. aastat, kuid selles käsitletakse ka algatusi, mis on esitatud või kokku lepitud 2019. aasta esimeses pooles.

Kui ei ole märgitud teisiti, kasutati käesoleva aruande koostamisel avalikke ja 2019. aasta juuni lõpu seisuga komisjoni käsutuses olnud andmeid⁴. Kogu aruandes on tekstikastides esitatud ELi HKSi kohta üldist ja kirjeldavat teavet.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

⁴ 28. juuni 2019. aasta seisuga.

2. ELi HKS-i TARISTU

2.1. ELi HKS-iiga hõlmatud tegevusalad, käitised ja õhusõidukikäitajad

ELi HKS toimib 31s Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riigis. Süsteemiga piiratakse heitkoguseid, mida tekitavad peaaegu 11 000 elektrijaama ja tööstusettevõtet ning enam kui 500 õhusõidukikäitajat, kes teevad EMP lennujaamade vahelisi lende. Süsteem hõlmab umbes 39 % ELi kasvuhoonegaaside heitkogustest.

ELi HKS-iiga reguleeritakse 3. etapis (2013–2020)* paikseid käitisi kasutavaid energiamahukaid tööstusharusid, näiteks elektrijaamad ja muud põletuskäitised, mille nimisoojusvõimsus on üle 20 megavati (välja arvatud ohtlike jäätmete või olmejäätmete käitised), naftarafineerimistehased, koksiahjud ning raua ja terase, tsemendiklinkri, klaasi, lubja, telliste, keraamika, tselluloosi, paberi ja papi, alumiiniumi, naftakeemiasaaduste, ammoniaagi, lämmastik- ja adipiinhappe, glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine ning CO₂ kogumine, torutransport ja maapõues säilitamine.

Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) üleilmse lähenemisviisi vastuvõtmiseni hõlmab ELi HKS lennundussektoris perioodil 2013–2016 vaid EMPs toimuvaid lende. Et toetada rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSA) väljatöötamist, pikendati 2017. aastal EMP-siseste lendude piirangu kohaldamist 2023. aastani (vt punkt 4).

ELi HKS hõlmab süsinikdioksiidi (CO₂) heitkoguseid, aga ka lämmastikoksiidi (N₂O) heitkoguseid kogu lämmastik-, adipiin-, glükoolhappe ja glüoksaali tootmisest ning perfluorosüvesinike (PFCd) heitkoguseid alumiiniumitootmisest. Kuigi osalemine ELi HKS-is on kohustuslik, on mõnes sektoris hõlmatud ainult teatavast suuruselt suuremad käitised. Peale selle saavad osalevad riigid väikesed käitised (mis paiskavad õhku alla 25 000 CO₂-ekvivalenttonni) süsteemist välja jätta, kui on kehtestatud alternatiivsed samaväärsed meetmed. 4. etapis võib väga väikesed heitetekitajad (teatatud heitkogused eelnenud kolmel aastal alla 2 500 CO₂-ekvivalenttonni) ELi HKS-ist välja jätta, juhul kui nende heitkoguste hindamiseks on olemas lihtsustatud seire kord. Osalevad riigid võivad ELi HKS-i ka rohkem sektoreid ja kasvuhoonegaase lisada (vabatahtlik kohaldamine).

*ELi HKS-i 1. ja 2. etapi kohta leiab teavet aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/pre2013_en.

Vastavalt osalevate riikide poolt 2019. aastal artikli 21 alusel⁵ esitatud aruannetele oli 2018. aastal kokku 10 744 lubatud käitist.

Nagu varasematel aastatel, olid ka 2018. aastal ELi HKS-is osalevates käitistes põletatud kütused valdavalt fossiilkütused. Siiski teatasid 29 riiki ka biomassi kasutamisest 2 181 käitises (20,3 % kõigist käitistest). Kaks riiki (LI ja MT) ei teatanud biomassi kasutamisest. Biomassist pärit heitkoguseid oli 2018. aastal umbes 151 miljonit tonni CO₂ (9 % ELi HKS-i

⁵ Artikli 21 alusel esitatud aruannete puhul hõlmab mõiste „osalevad riigid“ või lihtsalt „riigid“ ELi 28 liikmesriiki ja EMP riike (Island, Norra ja Liechtenstein).

teatatud heitkogustest), mis on vaid pisut rohkem kui 2017. aasta 145 miljonit tonni CO₂ (8 % ELi HKS-i teatatud heitkogustest). 99,2 % neist olid nullmääraga⁶. 2018. aastal ei teatanud ükski riik biokütuse kasutamisest õhusõidukite käitajate puhul, samas kui 2017. aastal teatas sellisest kasutusest üksnes Rootsi – kahe õhusõidukite käitaja puhul.

Iga-aastastel heitkogustel põhinevate käitisekategoriate puhul⁷ nähtub 2018. aasta andmetest, et nagu eelmistel aastatel, olid 72 % käitistest A-kategorias, 21 % B-kategorias ja 7 % C-kategorias. 6 113 käitiseist teatati kui „vähese heitega käitisest“⁸ (57 % kõigist käitistest).

ELi HKS-i hõlmatud tegevusaladel, mis on täiendavalt loetletud seoses muu kui CO₂-heittega, teatasid primaaralumiiniumi ja perfluorosüsivesinike (PFCd) jaoks välja antud lubadest 13 riiki (DE, EL, ES, FR, IS, IT, NL, NO, RO, SE, SI, SK, UK) ning lämmastikhappe tootmise ja N₂O jaoks välja antud lubadest teatasid 21 riiki (kõik peale CY, DK, EE, IE, IS, LI, LU, LV, MT ja SI). Muudest N₂O-heittega sektoritest – adipiinhappe tootmine ning glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine – teatasid vastavalt kolm (DE, FR, IT) ja kaks (DE, FR) riiki. Üksnes Norra ja Austria andsid teada, et nad tegelevad CO₂ kogumise ja säilitamisega.

Nagu ka eelneval aastal, on seitse riiki (ES, FR, HR, IS, IT, SI, UK) kasutanud võimalust arvata väikeheitetekiitajad ELi HKS-i direktiivi artikliga 27. Välja jäetud heitkogused moodustasid 2018. aastal 2,92 miljonit tonni CO₂ (umbes 0,17 % tõendatud koguheitest võrreldes 0,16 % ga eelneval aastal).

Artikli 21 alusel 2019. aastal esitatud aruannete kohaselt on siiani kaheksa riiki (BE, DK, FR, HR, HU, LI, LT, NL) kasutanud eelist, mis on ette nähtud seire- ja aruandlusmääruse⁹ artikliga 13, mille kohaselt lubatakse vähese riskiga juhtumite korral kasutada paiksete käitiste puhul lihtsustatud seirekavasid. Vähese heitega õhusõidukikäitajate puhul teatasid selle sätte 2018. aastal kasutamisest kolm riiki (BE, IS ja PL).

Vastavalt teatatule oli 2018. aastal seirekava 655 õhusõidukikäitajal (2017. aastal oli see arv 541 ja 2016. aastal 503). Teatatud käitajatest 50 % (328) tegutsesid ärilises lennutranspordis

⁶ ELi HKS-i on biomassi heitekoefitsiendiks määratud null, kui termini „biomass“ määratluse kriteeriumid on täidetud ja kui – biokütuste või vedelate biokütuste puhul – on täidetud direktiivi 2009/28/EÜ (taastuvenergia direktiiv) artikli 17 lõike 1 kohased säästlikkuse kriteeriumid. Nullmääraga heitkoguste puhul pole LHÜsid vaja tagastada. 2019. aastal artikli 21 alusel esitatud aruannetes teatasid kolm osalevat riiki (LV, LT ja DK) üksnes nullmääraga biomassi energiasisalduse ja mitte tegelikke heitkoguseid. Nende heitkoguseid ei ole seega esitatud kogusummas arvesse võetud.

⁷ C-kategooria käitised paiskavad õhku üle 500 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas, B-kategooria käitised paiskavad õhku 50 000–500 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas ja A-kategooria käitised paiskavad õhku alla 50 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas. Vt komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

⁸ A-kategooria alamkategorია on vähese heitega käitised, mis paiskavad õhku alla 25 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas (vt määruse (EL) nr 601/2012 artikli 47 lõige 2).

⁹ Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

ja ülejäänud 50 % (327) mitteäriilises lennutranspordis¹⁰. Kokku 287 (44 %) kvalifitseerus väikeheiteteketajateks (2017. aastal 280 (52 %) ja 2016. aastal 249 (50 %)).

2.2. Liidu register ja Euroopa Liidu tehingulogi

Liidu registris ja Euroopa Liidu tehingulogis (ELi tehingulogi) kajastatakse üldiste ja lennunduse LHÜde kuuluvus, registreerides kontodel hoitavad kogused ja kontodevahelised tehingud. Neid süsteeme käitab ja haldab komisjon ning osalevate riikide riiklikud haldajad on kontode esindajate (äriühingud või füüsilised isikud) jaoks kontaktisikud. Kui liidu register sisaldab paiksete käitiste ja õhusõidukikäitajate kontosid, siis ELi tehingulogi kontrollib automaatselt kõiki kontodevahelisi tehinguid, registreerib need ja annab nende tegemiseks loa, tagades seega, et kõik ülekanded vastavad ELi HKS-i reeglitele.

Liidu registrisse ja ELi tehingulogisse kantud andmed on oluliseks teabeallikaks HKS-i eri liiki aruandluses, näiteks turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja arvutamisel (vt punkt 3.3) ja Euroopa Keskkonnaameti (EEA) koostatavates aruannetes. Lisaks muudab ELi tehingulogi ELi HKS-i läbipaistvaks, kuna seal avaldatakse* teave paiksete käitiste ja õhusõidukikäitajate HKS-i sätetele vastavuse kohta.

* ELi tehingulogis avaldatav teave on kättesaadav aadressil <https://ec.europa.eu/clima/ets/>.

Liidu register ja ELi tehingulogi toimisid 2018. aastal täismahus 365 päeva ja ööpäev läbi ning tehniliste täienduste tõttu oli lühikesi katkestusi kokku vaid ligikaudu 26 tundi.

Alates 1. jaanuarist 2019 peatas komisjon¹¹ kõik Ühendkuningriigi protsessid seoses tasuta eraldamise, enampakkumisel müügi või rahvusvaheliste ühikute vahetamisega kooskõlas kaitsemeetmetega,¹² mille eesmärk on kaitsta ELi HKS-i keskkonnavalast terviklikkust olukordades, kus EL-i välja astuva liikmesriigi suhtes enam EL-i õigust ei kohaldata.

2019. aasta märtsis võeti vastu komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/1122,¹³ milles kehtestati reeglid seoses liidu registri toimimisega järgmisel ELi HKS-i kauplemisperioodil (2021–2030). Määrus võimaldab viia liidu registri kooskõlla 4. etapi nõuetega, mis on sätestatud läbivaadatud ELi HKS-i direktiivis, näiteks kohandades funktsioone nii, et LHÜd kehtivad tähtajatult ja neid saab kasutada heitkoguste katmiseks üksnes alates selle kümneaastase perioodi esimesest aastast, mil LHÜd välja anti; samuti võimaldab määrus tagada, et rahvusvahelisi ühikuid pole võimalik alates 2021. aastast heitkoguste katmiseks kasutada. Peale selle kohandatakse uue määrusega liidu registrit reguleerivaid õigusnorme, et

¹⁰ Äriiliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitaja on näiteks reisijaid vedav lennuettevõtja, kes osutab teenuseid üldsusele. Mitteäriiliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitaja on näiteks eraõhusõiduki omanik.

¹¹ Komisjoni 17. detsembri 2018. aasta otsus C(2018) 8707, mis käsitleb põhihaldajale korralduse andmist peatada ajutiselt Ühendkuningriigi selliste asjakohaste protsesside kinnitamine Euroopa Liidu tehingulogis, mis on seotud lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamise ja enampakkumisel müügi ning rahvusvaheliste ühikute vahetamisega.

¹² Komisjoni 12. veebruari 2018. aasta määrus (EL) 2018/208, millega muudetakse määrust (EL) nr 389/2013 liidu registri loomise kohta (ELT L 39, 13.2.2018, lk 3).

¹³ Komisjoni 12. märtsi 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/1122, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ seoses liidu registri toimimisega (ELT L 177, 2.7.2019, lk 3).

viia need finantsturge käsitlevate õigusaktidega kooskõlla pärast seda, kui direktiiviga 2014/65/EL¹⁴ liigitati LHÜd alates 3. jaanuarist 2018 finantsinstrumentideks, ning et viia need kooskõlla läbivaadatud andmekaitse-eeskirjade nõuetega.

3. CO₂-TURU TOIMIMINE 2018. AASTAL

Selles punktis antakse teavet ELi HKSis LHÜde pakkumise ja nõudlusega seotud aspektide kohta. Pakkumist käsitlev osa sisaldab teavet piirmäära, tasuta eraldamise, programmi „NER 300“ (sealhulgas ettevalmistused tulevaseks innovatsioonifondiks), enampakkumisel müümise, elektri- ja soojusenergia tootmisega seoses täieliku enampakkumise põhimõttest tehtava erandi (artikkel 10c) ja rahvusvaheliste ühikute kasutamise kohta ning CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise kavasid käsitlevat osa.

Nõudluse poole pealt antakse teavet tõendatud heitkoguste arvu ning CO₂-turu LHÜde pakkumise ja nõudluse tasakaalustamise kohta turustabiilsusreservi abil.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349).

3.1. Pakkumine: ringlusse lastud LHÜd

3.1.1. Piirmäär

Piirmäär tähistab nende kasvuhoonegaaside absoluutkogust, mida hõlmatud üksused võivad õhku paisata, nii et samal ajal oleks tagatud heite vähendamise sihttasemest kinnipidamine, ning see vastab kauplemisperioodil ringlusse lastud LHÜde arvule. 3. etapis kohaldatakse kogu ELi hõlmavat piirmäära, mis asendab varasemat riiklike piirmäärade süsteemi.

Paiksete käitiste 2013. aasta heite piirmääraks kehtestati 2 084 301 856 LHÜd. See väheneb igal aastal lineaarselt 1,74 % keskmisest LHÜde üldkogusest, mis anti välja igal aastal ajavahemikul 2008–2012, tagades sellega, et nende LHÜde arv, mida võivad kasutada paiksed käitised, on 2020. aastal 21 % väiksem, kui see oli 2005. aastal.

Lennundussektori piirmääraks kehtestati algselt 210 349 264 lennunduse LHÜd aastas, mis on 5 % väiksem lennunduse 2004.–2006. aasta heitkoguste aastasest keskmisest. 1. jaanuaril 2014 suurenes see 116 524 lennunduse LHÜ võrra, et võtta arvesse Horvaatia ühinemist ELi HKSiga. See piirmäär pidi kajastama 2008. aasta õigusakti,* milles sätestati, et ELi HKSiga hõlmatakse kõik EMPst alguse saavad, sinna suunduvad ja selle piires toimuvad lennud. 2013.–2016. aastal oli ELi HKS-i ulatus siiski ajutiselt piiratud EMP piires toimuvate lendudega, et toetada ICAO-d ülemaailmse meetme väljatöötamisel, mille eesmärk oli stabiliseerida rahvusvahelisest lennundusest tulenevad heitkogused 2020. aasta tasemel. Seetõttu oli 2013.–2016. aastal ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv oluliselt väiksem kui algne piirmäär. 2017. aastal pikendati ICAO ülemaailmse meetme väljatöötamise toetamiseks EMP-siseste lendude piirangu kohaldamist 2023. aastani (vt punkt 4).

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/101/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et lisada lennutegevus ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi.

Tabelis 1 on esitatud paiksete käitiste piirmäär ja aastas ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv¹⁵ ELi HKS-i 3. etapi iga aasta kohta.

¹⁵ Alates 2013. aastast ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv on sellise alt ülespoole lähenemisviisi tulemus, mis algab tasuta eraldamisest (määratakse käitajate EMPs toimuva tegevuse jaoks kindlaks tegevuspõhiste võrdlusaluste põhjal). Seejärel tuletatakse enampakkumisel müüdavate LHÜde arv, tuginedes asjaolule, et tasuta eraldamine (sh erireserv hilisemaks jaotamiseks kiiresti kasvavatele õhusõidukikäitajatele ja uutele osalejatele) peaks moodustama üldarvust kokku 85 % ning enampakkumine 15 %.

Tabel 1. ELi HKS-i piirmäär aastatel 2013–2020

Aasta	Aastane piirmäär (käitised)	Aastas ringlusse lastud lennunduse LHÜd ¹⁶
2013	2 084 301 856	32 455 296
2014	2 046 037 610	41 866 834
2015	2 007 773 364	50 669 024
2016	1 969 509 118	38 879 316
2017	1 931 244 873	38 711 651
2018	1 892 980 627	38 909 625
2019	1 854 716 381	35 172 897 ¹⁷
2020	1 816 452 135	

¹⁶ Ajakohastatud arvud hõlmavad lisaks tasuta eraldatud ja enampakkumisel müüdü kogustele ka rahvusvaheliste ühikute vahetamisi.

¹⁷ Sisaldab teavet 2019. aasta lennunduse enampakkumiste kalendrist. Ühendkuningriigi 2019. aasta andmeid pole arvesse võetud kaitsemeetmete tõttu, mille komisjon võttis vastu ELi HKS-i keskkonnaalase terviklikkuse tagamiseks olukordades, kus EList välja astuva liikmesriigi suhtes enam ELi õigust ei kohaldata (vt punkt 2.2).

3.1.2. Välja antud LHÜd

3.1.2.1. Tasuta eraldamine

Ehkki ELi HKSi 3. etapis on vaikumisi eraldamismeetodiks enampakkumine, eraldatakse märkimisväärne hulk LHÜsid tasuta. Kehtivad järgmised põhimõtted:

- elektritootmisele ei eraldata tasuta LHÜsid;
- töötlevale tööstusele jaotatakse tasuta LHÜsid kogu ELi hõlmavate ühtlustatud reeglite järgi;
- LHÜde tasuta eraldamine põhineb heite võrdlusalustel, et suurendada stiimuleid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja innovatsiooniks ning premeerida kõige tõhusamaid käitisi;
- uute tööstuskäitiste ja oluliselt võimsust suurendavate käitiste jaoks on loodud kogu ELi hõlmav uute osalejate reserv (NER), mis on võrdne 5 %ga 3. etapi LHÜde koguarvust.

LHÜsid eraldatakse tasuta tööstuskäitistele, et vähendada kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu (olukord, kus ettevõtted viivad oma tootmise kolmandatesse riikidesse, kus kasvuhoonegaaside heite piirangud on leebemad, kuid sellega võib kaasneda nende koguheite suurenemine). Sektorid ja allsektorid, mille puhul loetakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu märkimisväärseks, lisatakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetellu*. Algselt hõlmas see loetelu ajavahemikku 2015–2019, kuid läbivaadatud ELi HKSi direktiiviga pikendati selle kehtivust 31. detsembrini 2020.

* Kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite kehtiv loetelu on kättesaadav aadressil <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32014D0746>.

3. etapi jooksul eraldatakse tasuta umbes 43 % saadaolevate LHÜde üldkogusest ning umbes 57 % LHÜdest müüvad liikmesriigid enampakkumisel.

Algses uute osalejate reservis oli pärast programmi „NER 300“ jaoks 300 miljoni LHÜ mahaarvamist alles 480,2 miljonit LHÜd. Kuni 2019. aasta juunini on kogu 3. etapiks reserveeritud 937 käitisele 167,9 miljonit LHÜd. Ülejäänud uute osalejate reservi maht on 312,3 miljonit LHÜd. Eeldatakse, et suur osa neist LHÜdest jääb eraldamata. Need paigutatakse 3. etapi lõpus turustabiilsusreservi, kust eraldatakse 200 miljonit LHÜd 4. etapi uute osalejate reservi loomiseks.

Kuni 2019. aasta juuni lõpuni on tasuta eraldamist vähendatud umbes 457 miljoni LHÜ võrra nende käitiste tõttu, mis on tegevuse lõpetanud või vähendanud oma toodangut või tootmisvõimsust võrreldes näitajaga, mida kasutati algselt 3. etapi tasuta eraldamise arvutamiseks.

Tabel 2. Aastatel 2013–2019 tööstusele tasuta eraldatud LHÜde arv (miljonites)¹⁸

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tasuta eraldamine¹⁹ (EL 28 + EMP EFTA riigid)	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9	748,1 ²⁰
Uute osalejate reservist eraldamine (greenfield-investeeringud ja võimsuse suurendamine)	11,7	15,3	18,6	21,8	23,4	23,6	22,9
Tasuta LHÜd, mis on jäänud eraldamata tootmise lõpetamise või tootmises või tootmisvõimsuses tehtud muudatuste tõttu	40,1	58,9	70,8	67,5	71,6	75,9	71,9

Kuna nõudlus tasuta LHÜde järele ületas saadaoleva koguse, vähendati eraldisi kõigile ELi HKSis osalevatele käitistele sama protsendi võrra, kasutades sektoriülest paranduskoefitsienti²¹. 2017. aastal vaadati algsed sektoriülese paranduskoefitsiendi väärtused üle²².

Et vältida kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu, jätkub tasuta eraldamine pärast 2020. aastat ning selles tuginetakse ajakohastatud võrdlusväärtustele, mis määratakse kindlaks ELi 10 % töhusaimate käitiste tulemuste järgi. Sektorite kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu on hinnatud ühendatud näitaja abil: korrutades sektori ja kolmandate riikide vahel toimuva kaubavahetuse mahu sektori heitemahukusega. Selle hinnangu põhjal võttis komisjon 2019. aasta veebruaris järgmiseks kauplemisperioodiks vastu kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu,²³ mis kehtib kogu 4. etapi vältel.

Et võtta arvesse tehnoloogia arengut ja innovatsiooni, ajakohastatakse võrdlusväärtusi 4. etapis tegelike andmete põhjal kaks korda. Esimeseks eraldamisperiodiks (2021–2025) LHÜde tasuta eraldamist taotlevad käitised pidid esitama nõutud andmed pädevatele asutustele 30. maiks 2019. Komisjoni kasutab neid andmeid iga käitise eraldise arvutamiseks

¹⁸ Arvud hõlmavad liikmesriikidelt kuni 2019. aasta juunini saadud teatise ning need võivad hilisemate teatiste põhjal muutuda.

¹⁹ Esialgne arv enne allpool märgitud vähenduste kohaldamist.

²⁰ Ühendkuningriigi puhul peatati eraldamine (48,0 miljonit LHÜd 2019. aasta koguarvust) kaitsemeetmete tõttu, mille komisjon võttis vastu ELi HKS-i keskkonnavalase terviklikkuse tagamiseks olukordades, kus EList välja astuva liikmesriigi suhtes enam ELi õigust ei kohaldata (vt punkt 2.2).

²¹ Komisjoni otsus 2013/448/EL (ELT L 240, 7.9.2013, lk 27).

²² Komisjoni otsus 2017/126/EL (ELT L 19, 25.1.2017, lk 93).

²³ Komisjoni delegeeritud otsus (EL) 2019/708, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=EN>.

ja 2021.–2025. aasta võrdlusväärtuste ajakohastamiseks. 2018. aasta detsembris võeti vastu delegeeritud õigusakt 2021.–2030. aasta tasuta eraldamise reeglite muutmise kohta²⁴ ning alustatud on võrdlusväärtuste ajakohastamist aastateks 2021–2025 (vt lisa 7. liide).

4. etapis kohandatakse aegsasti konkreetsete käitiste eraldisi, et võtta arvesse tootmise olulist suurenemist või vähenemist. Et vältida eraldiste kohandamise süsteemiga manipuleerimist ja selle kuritarvitamist ning põhjendamatu halduskoormust, võtab komisjon kohanduste täiendavaks reguleerimiseks vastu rakendusakti (vt lisa 7. liide).

²⁴ Komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/331, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:059:FULL&from=EN>.

3.1.2.2. Programm „NER 300“ ja innovatsioonifond

Programm „NER 300“ on suuremahuline rahastamisprogramm, mis on mõeldud uuenduslike vähese CO₂-heitega energiatootmise näidisprojektide rahastamiseks. Programmi eesmärk on tutvustada ELis süsinikdioksiidi keskkonnaohutut kogumist ja säilitamist ning uuenduslikku taastuenergia tööstustehnoloogiat. Programmi „NER 300“ rahastati uute osalejate reservist võetud 300 miljoni LHÜ rahalisteks vahenditeks konverteerimise abil. Raha eraldati projektidele, mille väljavalimiseks korraldati kahest voorust koosnev projektikonkurss detsembris 2012 ja juulis 2014.

Innovatsioonifond on üks kahest CO₂-heite vähendamist toetavast mehhanismist, mis läbivaadatud ELi HKS-i direktiiviga 4. etapiks loodi. Innovatsioonifondist toetatakse konkurentsipõhiselt esimesi omataolisi kaubanduslikke uuendusliku tehnoloogia ja läbimurdelise innovatsiooni näidisprojekte ELi HKS-iiga hõlmatud sektorites, sealhulgas uuenduslikke taastuenergiatehnoloogiaid, uuenduslikku tehnoloogiat ja innovatsiooni energiamahukates tööstusharudes, süsinikdioksiidi kogumist ja kasutamist ning energia salvestamist. Seda rahastatakse vähemalt 450 miljoni LHÜ enampakkumisel müügist ja programmi „NER 300“ eelarve kasutamata vahenditest. 2020. aasta esimest projektikonkurssi valmistatakse ette.

Programmi „NER 300“ kahe konkursivooru tulemusena eraldati kokku 2,1 miljardit eurot 20 ELi liikmesriigis toimuvale 38-le taastuenergia projektile ning ühele süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise projektile. Neist seitse on käivitatud: bioenergiaprojektid BEST Itaalias ja Verbiostraw Saksamaal, maismaa tuuleenergia projektid Windpark Blaiken Rootsis ja Windpark Handalm Austrias, avamere tuuleenergia projektid Veja Mate ja Nordsee One Saksamaal ning aruka võrgu projekt Puglia Active Network Itaalias.

Veel viis esimese konkursivooru projekti käivitatakse eeldatavalt 2019. aasta lõpuks, samas kui teise konkursivooru nelja projekti valmistatakse ette, et käivitada need 30. juuniks 2021. Programmi „NER 300“ loomisest alates valitsenud keerulise majandusliku ja poliitilise olukorra tõttu ei õnnestunud 19 projekti jaoks koguda piisavat rahalist lisatoetust ja need tühistati, mille järel vabanes kokku 1,358 miljardit eurot. Veel neli projekti on erinevates arengujärgkudes.

Programmi „NER 300“ käsitlev muudetud otsus²⁵ võimaldas reinvesteerida esimese konkursivooru tühistatud projektidest vabanenud raha (praeguseks 623 miljonit eurot) olemasolevatesse rahastamisvahenditesse – InnovFini energiavaldkonna näidisprojektidesse ja Euroopa ühendamise rahastu võlainstrumenti, mida mõlemat haldab Euroopa Investeerimispank. See võimaldab maksimeerida programmist „NER 300“ saadava kasu ning leida vähese CO₂-heitega innovatsiooni toetamiseks täiendavaid erasektori investeeringuid.

²⁵ Komisjoni 20. novembri 2017. aasta otsus (EL) 2017/2172, millega muudetakse otsust 2010/670/EL seoses esimese konkursivooru väljamaksmata tulude kasutuselevõetuga.

Seni on välja valitud kolm projekti, mida rahastatakse programmi „NER 300“ kasutamata jäänud vahenditest InnovFini energiavaldkonna näidisprojektide raames; see toetus on ligikaudu 73 miljonit eurot (vt lisa 9. liide).

Teise konkursivooru tühistatud projektidest vabanenud raha (praeguseks 735,5 miljonit eurot) lisatakse innovatsioonifondi vabadele vahenditele.

Tabel 3. Esimeses ja teises konkursivoorus välja valitud programmi „NER 300“ projektid²⁶

	Esimene konkursivoor	Teine konkursivoor
Ettevalmistatavad projektid	6	7
Käimasolevad projektid	6	1
Tühistatud projektid	8	11
<i>Kokku</i>	<i>20</i>	<i>19</i>

4. etapis ületab uuendusliku tehnoloogia ja läbimurdelise innovatsiooni tutvustamiseks innovatsioonifondi kaudu kättesaadavaks tehtud „NER 300“ vahendite koguväärtus tõenäoliselt oluliselt 2,1 miljardit eurot²⁷. 2019. aasta veebruaris võeti vastu delegeeritud määrus²⁸ innovatsioonifondi toimimise kohta. Fondist võivad toetust saada kõikide liikmesriikide projektid, sealhulgas väikesemahulised projektid.

Et suurendada teadlikkust innovatsioonifondist, tegeleb komisjon 2019. aastal ja 2020. aasta esimesel poolel koos sektorite ja liikmesriikidega aktiivselt teavitustegevusega, et arutada iga sektori puhul põhiküsimusi seoses projektide valimise ja rakendamisega. Innovatsioonifondi esimene konkursivoor on kavandatud 2020. aastaks ning sellele järgnevad regulaarsed konkursivoorud kuni 2030. aastani.

²⁶ Vastavalt komisjoni otsusele 2010/670/EL tuli esimeses konkursivoorus välja valitud projektide kohta teha lõplik investeerimisotsus 2016. aasta lõpuks ja teises konkursivoorus välja valitud projektide kohta 2018. aasta juuni lõpuks.

²⁷ Fondile kättesaadava 450 miljoni LHÜ väärtus sõltub CO₂-hinnast. Kui LHÜ keskmine hind on 25 eurot, oleks fondi rahaliste vahendite summa 11,3 miljardit eurot.

²⁸ Komisjoni 26. veebruari 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/856, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ innovatsioonifondi toimimise osas (ELT L 140, 28.5.2019, lk 6–17).

3.1.2.3. CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamine

Lisaks LHÜde tasuta eraldamisele CO₂-ga seotud otsete kulude katteks võivad ELi liikmesriigid anda riigiabi, et hüvitada teatavate elektrienergiamahukate sektorite CO₂-ga seotud kaudseid kulusid, st kulusid, mille on põhjustanud elektri hinnatõus, mis on tingitud elektritootjate LHÜ-ostude kulude ülekandmisest tarbijatele.

Et tagada CO₂-ga seotud kaudsete kulude ühtlustatud hüvitamine liikmesriikides ja vähendada siseturul konkurentsimoonusi, võttis komisjon vastu 2020. aasta lõpuni kehtivad ELi HKS-i riigiabi suunised*. Suunistes määratakse muu hulgas kindlaks abikõlblikud sektorid ja CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise maksimumsummad.

Läbivaadatud ELi HKS-i direktiiviga lubatakse liikmesriikidel 4. etapis jätkata CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamist ning kehtestatakse sellega seoses põhjalikumad läbipaistvus- ja aruandlussätted. Seda silmas pidades on komisjon algatanud ELi HKS-i riigiabi suuniste läbivaatamise järgmiseks kauplemisperioodiks (vt lisa 7. liide). Osana sellest protsessist vaatab komisjon sidusrühmade ja liikmesriikidega 2019. aasta alguses peetud konsultatsioonide põhjal üle nii abikõlblikud sektorid kui ka abi maksimumsummasid mõjutavad tegurid.

* Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2012. aastat (ELT C 158, 5.6.2012, lk 4).

Praeguseks on komisjon heaks kiitnud 13²⁹ CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise kava 12 liikmesriigis. 2018. aastal maksti esimest korda hüvitist Valloonia kava ja Luksemburgi kava alusel. Hispaania valitsus teatas komisjonile oma kava muutmisest, mille eesmärk oli eelarvet suurendada. 2019. aastal teatas Poola komisjonile meetme eelnõust ja sai heakskiidu riigiabi andmiseks kava kaudu, mille alusel hakatakse 2020. aastal maksma toetust 2019. aastal tekkinud kaudsete kulude katteks.

ELi HKS-i direktiivis on sätestatud, et liikmesriigid, kes on kehtestanud kaudsete kulude hüvitamise kava, peaksid tegema kolme kuu jooksul alates iga aasta lõpust üldsusele kergesti ligipääsetavas vormis kättesaadavaks teabe, mis kajastab makstud hüvitise kogusummat ning jaotust sektorite ja allsektorite kaupa.

Tabelis 4 on kokkuvõtte liikmesriikide avaldatud andmetest 2018. aastal välja makstud hüvitise kohta.

²⁹ Peale selle on vastu võetud Prantsusmaa ja Hispaania kavade muudatused.

Tabel 4. Liikmesriikide välja makstud CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitis 2018. aastal³⁰

Liikmesriik	Kava kestus	2018. aastal makstud hüvitis 2017. aastal tekkinud kaudsete kulude eest (miljonites eurodes)	Toetusesaajate (käitiste) arv	Enampakkumiste tulu 2017. aastal (v.a lennunduse LHÜd, miljonites eurodes)	Kaudsete kulude hüvitamiseks kulunud protsent enampakkumiste tuludest
UK	2013–2020	22,36 ³¹	60 ³²	1607 ³³	3,7 %
DE	2013–2020	202	891	1141,7	17,6 %
BE (FL)	2013–2020	31,7	106	143,5	27,3 %
BE (WL)	2017–2020	7,5	30		
NL	2013–2020	36,9	96	189	19,5 %
EL	2013–2020	16,8	50	196,6	8,5 %
LT	2014–2020	0,24	1	31,4	0,8 %
SK	2014–2020	10	7	87	11,4 %
FR	2015–2020	98,7	296	309,8	31,8 %
FI	2016–2020	26,7	58	94,6	28,2 %
ES	2013–2015	6	151	488,8	1,2 %
LU	2018–2020	3,4	2	6,8	50 %

11 liikmesriiki³⁴ maksid 2018. aastal kaudsete kulude hüvitisena välja kokku umbes 462 miljonit eurot, mis moodustab ligi 11 % nende liikmesriikide enampakkumiste tulust. Kehtivate hüvitamiskavadega liikmesriikide osa ELi SKPs on kokku umbes 70 %. Suurimad hüvitisesaajad olid keemiasektor, mitteraudmetallide sektor ning raua- ja terasesektor.

Läbivaadatud ELi HKS-i direktiivi ühe läbipaistvussättega on ette nähtud, et liikmesriigid, kes on mõnel aastal kaudsete kulude hüvitamiseks kulutanud üle 25 % oma enampakkumiste tuludest, peavad avaldama aruande, milles põhjendatakse selle määra ületamist. 2017. kalendriaasta enampakkumiste tulude põhjal ületasid neli riiki 2018. aastal 25 % künnist³⁵.

³⁰ Teave makstud hüvitise ja toetusesaajate arvu kohta on esitatud direktiivi (EL) 2018/410 artikli 10a lõike 6 kohase aruandekohustuse alusel.

³¹ 19,7 miljonit Inglise naela (2018. aastal tekkinud kaudsete kulude eest) vastavalt keskmisele GBP/EUR vahetuskursile 1,1355.

³² Ühendkuningriik ei teatanud käitistest, vaid ettevõtetest.

³³ Pange tähele, et Ühendkuningriik on välja maksnud 2019. aasta toetuse 2018. aastal tekkinud kaudsete kulude eest. Seetõttu on Ühendkuningriigi puhul esitatud 2018. aasta enampakkumiste tulud.

³⁴ Poolat pole siin arvesse võetud, kuna Poola hakkab 2020. aastal maksma hüvitist 2019. aastal tekkinud kaudsete kulude eest.

³⁵ 2018. aasta väljamakseid võrreldi 2017. aasta enampakkumiste tuludega, kuna 2018. aasta väljamaksetega hüvitati üldiselt tarbijate 2017. kalendriaasta kaudseid kulusid.

3.1.2.4. LHÜde müük enampakkumisel

3. etapis on enampakkumine LHÜde eraldamise vaikemeetod. Esmasturu enampakkumisi reguleerib enampakkumismäärus,^{*} milles on sätestatud enampakkumiste ajastamine, haldamine ja muud asjaolud, millest lähtudes enampakkumisi korraldada, et tagada avatud, läbipaistev, ühtne ja mittediskrimineeriv protsess.

* Komisjoni 12. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1031/2010 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem) kohase kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta (ELT L 302, 18.11.2010, lk 1).

2018. aastal enampakkumismäärust muudeti,³⁶ et määrata Euroopa energiabörs (EEX) taas Saksamaa ühismeetme väliseks enampakkumisplatvormiks ning võimaldada konverteerida turustabiilsusreservi esimesed 50 miljonit LHÜd rahalisteks vahenditeks, et rahastada 2020. aastal innovatsioonifondi.

Komisjon võttis 2019. aasta augustis vastu veel ühe enampakkumismääruse muudatuse, et luua raamistik LHÜde müügiks enampakkumisel innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi jaoks ning nendest fondidest rahastatavate projektide haldamiseks 4. etapis. See muudatus kajastab ühtlasi ELi HKS-i LHÜde liigitamist finantsinstrumentideks vastavalt direktiivile 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta (MiFID 2).

Kooskõlas ELi HKS-i keskkonnaalase terviklikkuse kaitsmiseks vastu võetud kaitsemeetmetega (vt punkt 2.2) võeti tagastamiseks vastu Ühendkuningriigi välja antud 2018. aasta LHÜd, kuid Ühendkuningriigi nimel pole 2019. aastal LHÜsid enampakkumisel müüdnud.

Enampakkumised toimusid 2018. aastal järgmiste enampakkumisplatvormide kaudu:

- EEX, mis korraldab enampakkumisi ühtse enampakkumisplatvormina 25 liikmesriigile, kes osalevad ühises hankemenetluses, ja Poolale, kes otsustas ühise hankemenetlusega mitte ühineda, kuid ei ole siiani oma enampakkumisplatvormi määranud. Alates 5. septembrist 2016 on EEX korraldanud enampakkumisi teise ühise enampakkumisplatvormina, mis määrati 13. juulil 2016;
- EEX, mis korraldab enampakkumisi Saksamaale ühismeetme välise enampakkumisplatvormina;
- ICE, mis korraldab enampakkumisi Ühendkuningriigile ühismeetme välise enampakkumisplatvormina.

Island, Liechtenstein ja Norra hakkasid LHÜsid enampakkumisel müüma 2019. aasta juunis pärast Euroopa Majanduspiirkonna lepingu muudatust, mis võimaldas neil osaleda ühise enampakkumisplatvormi määramist käsitlevas ühises hankelepingus. Kokkuleppel nende kolme riigiga on 2013.–2018. aasta enampakkumismahud jaotatud 2019. ja 2020. aasta

³⁶ Komisjoni 30. oktoobri 2018. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/7, millega muudetakse määrust (EL) nr 1031/2010 seoses 50 miljoni turustabiilsusreservist eraldamata saastekvoodi müümisega enampakkumisel innovatsioonifondi jaoks ja Saksamaa määratava enampakkumisplatvormi loetellu lisamiseks (ELT L 2, 4.1.2019, lk 1–5).

peale, et tagada LHÜde stabiilne ja prognoositav pakkumine turule ning vältida sellest lisamahust tulenevat võimalikku kahjulikku mõju CO₂-turule. 2019. ja 2020. aasta muudetud enampakkumiskalendrid hõlmavad seega osa varasemast mahust, mida enampakkumisele ei pandud.

EEX, mis korraldab enampakkumisi 27 liikmesriigi nimel, müüs 2018. aastal enampakkumisel 89 % kõigist enampakkumistel müüdud kogustest, samas kui ICE müüs enampakkumisel Ühendkuningriigi nimel 11 % koguhulgast. 30. juuniks 2019 oli toimunud üle 1 480 enampakkumise.

Tabelis 5 antakse ülevaade LHÜde kogustest,³⁷ mis müüdi kuni 30. juunini 2019 EEXi ja ICE enampakkumistel, sealhulgas üldiste LHÜde varajastel enampakkumistel³⁸.

Tabel 5. Aastatel 2012–2019 enampakkumistel müüdud 3. etapi LHÜde kogumaht

Aasta	Üldised LHÜd	Lennunduse LHÜd
2012	89 701 500	2 500 000
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017	951 195 500	4 730 500
2018	915 750 000	5 601 500
2019 (30. juunini 2019) ³⁹	292 975 500	2 032 500

Allikas: EEX.

2019. aasta arvnäitajad kajastavad mõju, mida avaldas 2019. aasta jaanuaris kasutusele võetud turustabiilsusreserv, mis vähendas 2019. aastal oluliselt enampakkumisele pandavat kogust (vt punkt 3.3). Enampakkumised kulgesid üldjuhul sujuvalt ning enampakkumishinnad olid üldiselt heas kooskõlas järelturu hindadega.

Ajavahemikul 2018. aasta jaanuarist 2019. aasta juunini tühistati viis enampakkumist, kuna baashinnani ei jõutud või pakkumiste kogumaht oli enampakkumisele pandud mahust väiksem. Koos nende viie enampakkumisega on alates 2012. aasta lõpust enam kui 1 480 toimunud enampakkumisest tühistatud kokku 13 enampakkumist. Joonisel 1 on

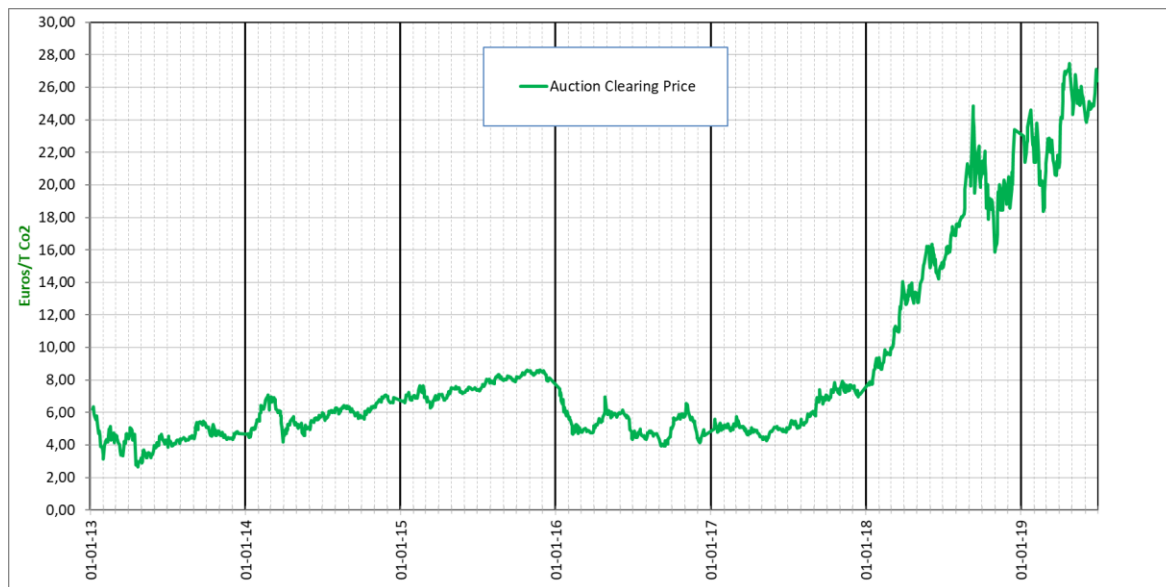
³⁷ Üldiste LHÜde kogused määrati kindlaks, võttes arvesse otsust 1359/2013/EL. Lennunduse LHÜde koguste kindlaksmääramisel võeti arvesse otsust nr 377/2013/EL ja määrust (EL) nr 421/2014.

³⁸ 3. etapi LHÜde varajased enampakkumised korraldati 2012. aastal, pidades silmas elektrienergiasektoris laialt levinud kaubandustava müüa elektrit forvardlepingute alusel ja osta vajalik sisend (sealhulgas LHÜd) siis, kui väljundit müüakse.

³⁹ Ühendkuningriigi 2019. aasta andmeid pole arvesse võetud kaitsemeetmete tõttu, mille komisjon võttis vastu ELi HKS-i keskkonnaalase terviklikkuse tagamiseks olukordades, kus EList välja astuva liikmesriigi suhtes enam ELi õigust ei kohaldata (vt punkt 2.2).

esitatud ülevaade enampakkumishindadest ajavahemikul 2013. aastast kuni 2019. aasta 30. juunini.

Joonis 1. Üldiste LHÜde enampakkumishind alates 2013. aastast kuni 30. juunini 2019

Allikas: EEX.

— enampakkumishind

Üldiste LHÜde enampakkumistest osavõtjate arv ajavahemikul 2013. aastast kuni 2019. aasta 30. juunini on esitatud 2. liites. Enampakkumisplatvormid avaldavad aegsasti iga enampakkumise üksikasjalikud tulemused selleks ette nähtud veebisaitidel. Lisateavet enampakkumiste tulemuste, sealhulgas osalejate, enampakkumisele pandud ja müüdü LHÜde suhtarvu ja hindade kohta leiab komisjoni veebisaidil avaldatud liikmesriikide aruannetest⁴⁰.

Kogutulu, mille liikmesriigid teenisid ajavahemikul 2012. aastast kuni 30. juunini 2019 toimunud enampakkumistel, ületas 42 miljardit eurot (vt 2. liite tabel 2.1). Ainuüksi 2018. aastal teeniti kogutulu 14 miljardit eurot. ELi HKS-i direktiiviga on ette nähtud, et vähemalt 50 % enampakkumistel saadud tulust – sealhulgas kogu tulu, mis on saadud solidaarsuse ja majanduskasvu edendamise eesmärgil eraldatud LHÜdest – peaksid liikmesriigid kasutama kliima ja energiaga seotud eesmärkidel. Vastavalt teabele, mille liikmesriigid komisjonile esitasid, kavatsesid nad 2018. aastal kulutada või kulutasid konkreetsetel kliima ja energiaga seotud eesmärkidel ligi 70 % sellest tulust. Ajavahemikul 2013–2018 kulutati neil eesmärkidel umbes 80 % enampakkumiste tulust.

⁴⁰ http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_en.htm.

3.1.2.5. Elektri- ja soojusenergia tootmise sektorile ette nähtud erand täieliku enampakkumise põhimõttest

ELi HKS-i direktiivi artiklis 10c on sätestatud erand üldisest enampakkumisreeglist, et toetada investeeringuid elektrienergiasektori ajakohastamiseks mõningates väiksema sissetulekuga ELi liikmesriikides. Kümnest erandi kasutamise õigusega liikmesriigist kaheksa* kasutavad 3. etapis seda erandit ning eraldavad elektrienergiatootjatele tasuta teatava arvu LHÜsid, tingimusel et tehakse vastavad investeeringud.

Artikli 10c alusel tasuta eraldatud LHÜd arvatakse maha sellest LHÜde hulgast, mille asjaomane liikmesriik müüks muidu enampakkumisel. Erandi rakendamist käsitlevatest riigisestest normidest olenevalt võivad elektrienergiatootjad saada tasuta LHÜsid võrdväärset investeeringutega, mida nad teevad oma riikliku investeerimiskava alusel, või maksetega, mille nad on teinud riiklikku fondi, mille kaudu selliseid investeeringuid rahastatakse. Kuna HKS-i direktiivi artikli 10c kohane LHÜde tasuta eraldamine elektrienergiatootjatele oleks põhimõtteliselt riigiabi, on artikli 10c erandi rakendamise riiklikud kavad riigiabi eeskirjade alusel heaks kiidetud ning nende suhtes kohaldatakse riigiabi suuniste** nõudeid.

Artikli 10c kohane LHÜde ajutine tasuta eraldamine on lubatud ka 4. etapis, ent laiendatud läbipaistvussätete alusel ja koos toetuskõlblikele liikmesriikidele pakutava võimalusega kasutada oma artikli 10c kohast eraldist tervikuna või osaliselt selleks, et toetada moderniseerimisfondi raames tehtavaid investeeringuid. Liikmesriikide poolt komisjonile esitatud teabe põhjal kasutatakse artikli 10c kohast erandit järgmisel kauplemisperioodil väga vähe. Kümnest erandi kasutamise õigusega liikmesriigist seitse, sealhulgas Poola ja Tšehhi Vabariik, kelle ajutise tasuta eraldamise maht oli 3. etapis kõige suurem, otsustasid erandi kasutamise lõpetada.

* Erandit on õigus kasutada Bulgaarial, Eestil, Küprosel, Leedul, Lätil, Maltal, Poolal, Rumeenial, Tšehhi Vabariigil ja Ungaril. Malta ja Läti otsustasid 3. etapis seda mitte kasutada.

** Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabi meetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2012. aastat (ELT C 158, 5.6.2012, lk 4).

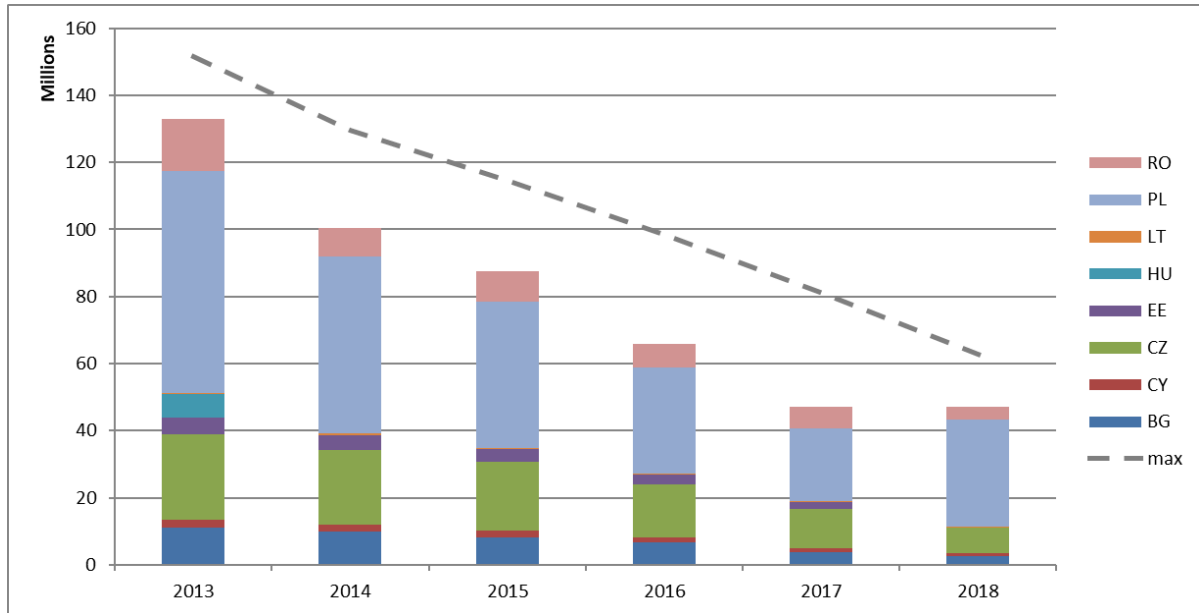
Teatud investeerimistoetuse koguväärtus aastatel 2009–2018 oli umbes 12,4 miljardit eurot. Umbes 82 % sellest summast kasutati taristu täiustamiseks ja ajakohastamiseks ning ülejäänud investeeringud tehti keskkonnahoidliku tehnoloogia arendamiseks või tarneallikate mitmekesistamiseks.

Elektrienergiatootjatele 2018. aastal tasuta eraldatud LHÜde arv on esitatud lisa 1. liite tabelis 1.1 ning tasuta eraldatavate LHÜde maksimaalne arv aastas on näidatud 1. liite tabelis 1.2.

Eraldamata jäänud LHÜd võib müüa enampakkumisel või eraldada need vastavalt läbivaadatud ELi HKS-i direktiivi sätetele ajavahemikul 2021–2030 artikli 10c alusel

tehtavateks investeeringuteks, mis valitakse välja konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu. Joonisel 2 on näidatud aastatel 2013–2018 eraldatud LHÜde arv.

Joonis 2. Artikli 10c alusel tasuta eraldatud LHÜd

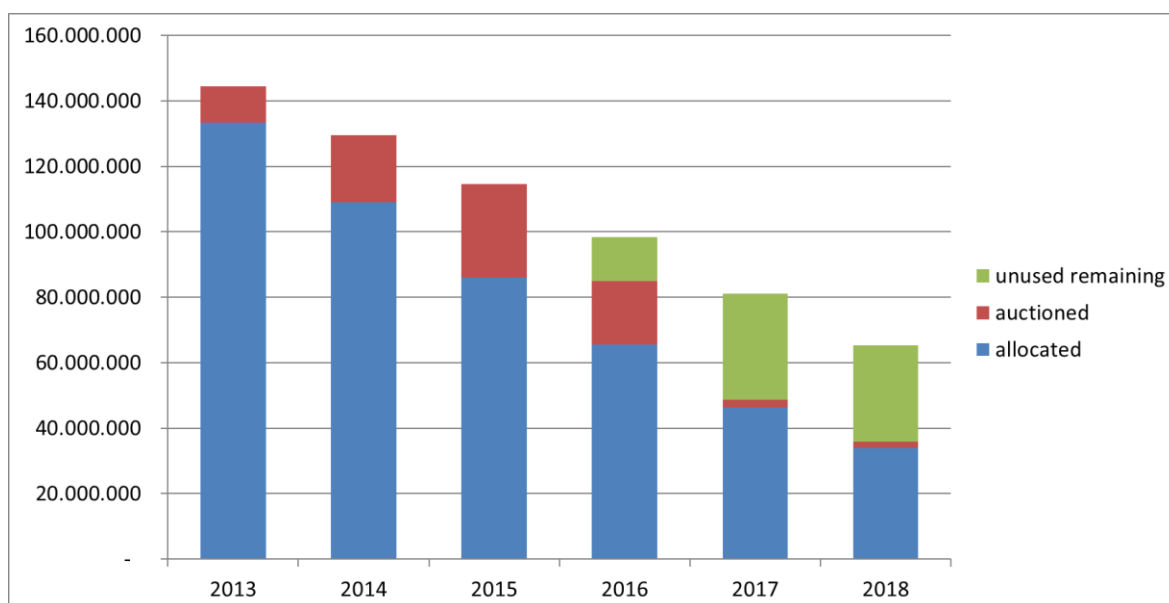

Allikas: kliimameetmete peadirektooraat.

2018. aasta detsembris teatas Poola komisjonile, et ta kavatseb 2019. aastal müüa enampakkumisel 55,8 miljonit artikli 10c kohast eraldamata jäänud LHÜd. 2019. aasta mais teatas Poola komisjonile kavatsusest lisada 49,52 miljonit artikli 10c kohast eraldamata jäänud LHÜd nendele LHÜdele, mille Poola müüb enampakkumisel 2020. aastal.

Joonisel 3 on näidatud, kui palju artikli 10c kohaseid LHÜsid eraldati, pandi enampakkumisele või jäi kasutamata (veel ei ole eraldatud ega pandud enampakkumisele).

Joonis 3. LHÜde jagunemine (eraldatud, enampakkumisel müüdud, järelejäänud kasutamata)⁴¹

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat.

	eraldatud
	enampakkumistel müüdud
	järelejäänud kasutamata

Tabelis 6 on esitatud selliste artikli 10c kohaste LHÜde arv, mis müüdi enampakkumistel aastatel 2013–2018, ning järelejäänud kasutamata LHÜde arv.

Tabel 6. Artikli 10c kohased kasutamata LHÜd, 2013–2018⁴²

Liikmesriik	Artikli 10c kohased LHÜd, mis müüdi enampakkumistel (miljonites)	Järelejäänud kasutamata LHÜd (miljonites)
BG	9,5	0,8
CY	0,0	0,0
CZ	0,3	0,1
EE	2,1	0,0
LT	1,1	0,1
PL	55,8	68,9
RO	15,4	2,8
HU	0	0,9
Kokku	84,2	73,5

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat.

⁴¹ Arv näitajad hõlmavad 2019. aasta enampakkumiskalendri kohaseid enampakkumisel müüdavaid ühikuid, seega on kajastatud 55,8 miljonit eraldamata LHÜd, mille müümist 2019. aasta enampakkumistel Poola taotles.

⁴² Arv näitajad hõlmavad 2019. aasta enampakkumiskalendri kohaseid enampakkumisel müüdavaid ühikuid (eraldamisaastatest 2013–2018).

Artikli 10c erandi kohaste eraldamata jäänud LHÜde arv, mille liikmesriigid on enampakkumisel müünud (või kavatsevad enampakkumisel müüa) on 3. etapi iga aasta kohta esitatud lisa 1. liite tabelis 1.3.

3.1.3. Rahvusvahelised ühikud

ELi HKSis osalejad võivad endiselt kasutada Kyoto protokolliga puhta arengu mehhanismist ja ühisrakendusest saadud rahvusvahelisi ühikuid, et täita osa oma ELi HKS-i kohustustest aastani 2020*, kui nad järgivad kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid piiranguid. Need ühikud on finantsinstrumendid, mis vastavad ühele tonnile CO₂-le, mis on heite vähendamise projekti tulemusel atmosfäärist eemaldatud või mille võrra on selle hulk atmosfääris vähenenud. 3. etapis ei saa ühikuid enam vahetult tagastada, kuid neid võib igal ajal kalendriaasta jooksul vahetada LHÜde vastu.

Vastavalt läbivaadatud ELi HKS-i direktiivi sätetele ei saa rahvusvahelisi ühikuid järgmisel kauplemisperioodil enam ELi HKS-i nõuete täitmiseks kasutada.

* Puhta arengu mehhanismi ja ühisrakenduse projektidest saadakse Kyoto protokolliga kohaseid CO₂ arvestusühikuid: vastavalt tõendatud heitkoguste vähendamise ühikuid (THVd) ja heitkoguste vähendamise ühikuid (HVÜd).

Kuigi rahvusvaheliste ühikute kasutusõiguste täpne suurus 2. ja 3. etapis (2008–2020) sõltub osaliselt tulevaste tõendatud heitkoguste hulgast, peaks see turuanalüütikute hinnangul olema umbes 1,6 miljardit ühikut. 2019. aasta juuni lõpu seisuga oli kasutatud või vahetatud rahvusvaheliste ühikute koguarv umbes 1,51 miljardit, moodustades lubatud maksimumi prognoosist rohkem kui 90 %.

Täieliku ülevaate rahvusvaheliste ühikute vahetamisest saab lisa 3. liitest.

3.2. Nõudlus: ringlusest kõrvaldatud LHÜd

Liidu registrisse kantud teabe kohaselt on ELi HKSis osalevate käitiste heide vähenenud 2018. aastal võrreldes 2017. aastaga hinnanguliselt 4,1 %. Nagu näidatud tabelis 7, vähenes heide eelkõige elektri- ja soojusenergia tootmises, samas kui tööstuse heide vähenes väga vähe.

Tabel 7. Tõendatud heitkogused (miljonit CO₂-ekvivalenttonni)⁴³

Aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tõendatud heitkogused kokku	1904	1867	1908	1814	1803	1750	1755	1682
Muutus võrreldes aastaga x – 1	-1,8 %	-2 %	2,2 %	-4,9 %	-0,6 %	-2,9 %	0,2 %	-4,1 %
Elektri- ja soojusenergia tootmise tõendatud heitkogused	1190	1184	1125	1037	1032	992	985	913
Muutus võrreldes aastaga x – 1		-0,5 %	-5,0 %	-7,8 %	-0,5 %	-3,8 %	-0,7 %	-7,3 %
Tööstuskäitiste tõendatud heitkogused	715	683	783	777	771	758	769	769
Muutus võrreldes aastaga x – 1		-4,5 %	14,7 %	-0,9 %	-0,7 %	-1,7 %	1,4 %	-0,1 %
EL 28 SKP reaalkasv	1,8 %	-0,4 %	0,3 %	1,8 %	2,3 %	2,0 %	2,5 %	2,0 %

Allikas: ELi tehingulogi, SKP andmed veebisaidil

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>

(vaadatud 2019. aasta juulis). Lennunduse tõendatud heitkoguseid käsitletakse eraldi punktis 4.

HKSi kuuluvate käitiste tõendatud heitkoguste jaotus kasvuhoonegaaside kaupa (CO₂, N₂O ja PFCd) on esitatud lisa 5. liite tabelis 5.1.

2018. aastal tunnistati vabatahtlikult kehtetuks 36 559 LHÜd. Kokku on 2019. aasta juuni lõpu seisuga registreeritud 345 893 LHÜ vabatahtlik kehtetuks tunnistamine.

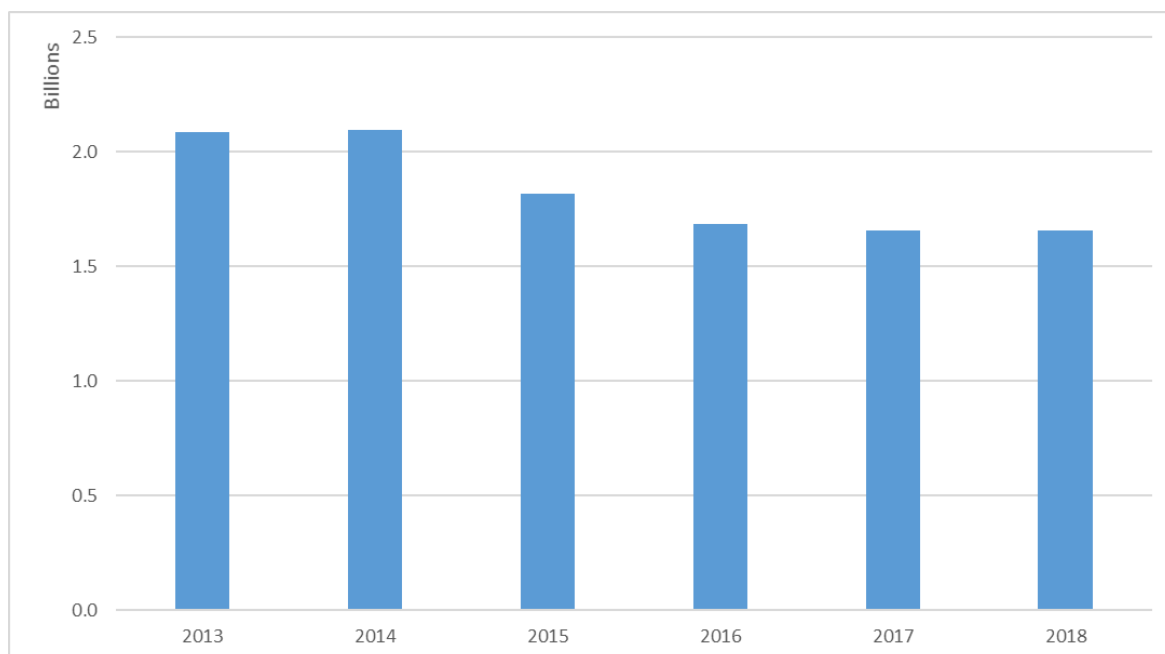
⁴³ Tabelis 7 kasutatud liigitus elektri- ja soojusenergia tootmise ning tööstuse kategooriatesse on kooskõlas NACE klassifikaatoriga, mida kasutati kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu koostamiseks järgmise kauplemisperioodi (4. etapp) kohta.

3.3. Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine

ELi HKS-i iseloomustas 2013. aastal 3. etapi alguses LHÜde pakkumise ja nõudluse suur struktuurne tasakaalustamatus, mis ulatus 2,1 miljardi LHÜni. Praeguse kauplemisperioodi käigus on ülepakkumine vähenenud, olles 2014. aastal muutumatu ning vähenedes 2015. aastal märkimisväärselt 1,78 miljardi LHÜni, 2016. aastal 1,69 miljardi LHÜni ja 2017. aastal 1,65 miljardi LHÜni. 2018. aastal oli ülepakkumine endiselt 1,65 miljardit LHÜd.

Joonisel 4 on kujutatud Euroopa CO₂-turust ülepakkumise muutust kuni 2018. aasta lõpuni.

Joonis 4. Euroopa CO₂-turust ülepakkumise muutus, 2013–2018

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat.

LHÜde pakkumise ja nõudluse vahel struktuurse tasakaalustamatuse vähendamiseks loodi 2015. aastal turustabiilsusreserv,⁴⁴ et muuta LHÜde enampakkumistele panemine paindlikumaks. ELi HKS-i läbivaatamise käigus⁴⁵ tehti turustabiilsusreservi toimimises olulised muudatused, nagu kirjeldatud tekstikastis allpool. Turustabiilsusreservi hakati kasutama 2019. aasta alguses.

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1).

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3); kättesaadav aadressil: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.076.01.0003.01.ES&toc=OJ:L:2018:076:TOC.

Turustabiilsusreservi toimimises on kesksel kohal ringluses olevate LHÜde koguarv. LHÜd lisatakse reservi, kui ringluses olevate LHÜde koguarv on suurem eelnevalt kindlaks määratud ülempiirist (833 miljonit LHÜd), ning need vabastatakse reservist, kui see koguarv on väiksem eelnevalt kindlaks määratud alampiirist (alla 400 miljoni LHÜ)*. Seega, kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb väljapoole eelnevalt kindlaks määratud vahemikku, siis LHÜd kas lisatakse turustabiilsusreservi või lastakse sealt ringlusse. LHÜd, mille enampakkumisel müümine on ajavahemikul 2014–2016 edasi lükatud,** ja nn eraldamata*** LHÜd paigutatakse samuti sellesse reservi.

Ringluses olevate LHÜde koguarv, mis on oluline turustabiilsusreservi lisatavate ja sealt ringlusse lastavate LHÜde arvu määramiseks, arvutatakse järgmise valemi alusel:

ringluses olevate LHÜde koguarv = pakkumine – (nõudlus + turustabiilsusreservis olevad LHÜd).

Valemis kasutatud pakkumise ja nõudluse komponente on üksikasjalikult kirjeldatud lisa 4. liite tabelis 4.1.

Läbivaadatud ELi HKS-i direktiiviga tehakse turustabiilsusreservi toimimises kaks olulist muudatust. Esiteks kasvab ringluses olevate LHÜde koguarvust reservi paigutatavate LHÜde protsent 2019.–2023. aastal 12 %-lt 24 %-le. See kiirendab oluliselt ülepakumise vähendamist. Teiseks kaotavad alates 2023. aastast kehtivuse turustabiilsusreservis hoitavad LHÜd, mis ületavad eelnenud aasta enampakkumiste mahtu.

* Või juhul, kui võetakse meetmeid vastavalt ELi HKS-i direktiivi artiklile 29a.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta otsus nr 1359/2013/EL, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ kasvuhooonegaaside saastekvootide enampakkumiste ajastamist käsitlevate sätete täpsustamiseks (ELT L 343, 19.12.2013, lk 1).

*** Eraldamata LHÜd on ühikud, mida ei ole eraldatud ELi HKS-i direktiivi artikli 10a lõike 7 alusel, st LHÜd, mis jäävad uute osalejate reservi, ning artikli 10a lõigete 19 ja 20 kohaldamisest tulenevad LHÜd, st ühikud, mis on ette nähtud tasuta eraldamiseks käitistele, kuid mis jäid eraldamata tegevuse (osalise) lõpetamise või tootmisvõimsuse märkimisväärse vähendamise tõttu. Tegelikult ei ole otsuse 2015/1814/EL artikli 1 lõikega 3 ette nähtud, et eraldamata LHÜd, mis tulenevad asjakohase CO₂-heite ülekandumise ohu teguri kohaldamisest selliste sektorite suhtes, mida ei ole lisatud CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetellu jooksva perioodil, ning kõik sellised LHÜd, mida ei ole eraldatud ELi HKS-i direktiivi artikli 10c alusel, tuleb panna turustabiilsusreservi. Seega ei ole need LHÜd hõlmatud (vt ELi HKS-i direktiivi 4. etapiks läbivaatamise ettepanekule lisatud mõjuhinnangu (SWD(2015) 135 final) lk 225).

CO₂-turgu käsitleva aruande alusel saab koondada pakkumise ja nõudluse näitajad, mis avaldatakse vastavalt ELi HKS-i direktiivist ja selle rakendussätetest tulenevate aruandekohustuste täitmise ajakavale.

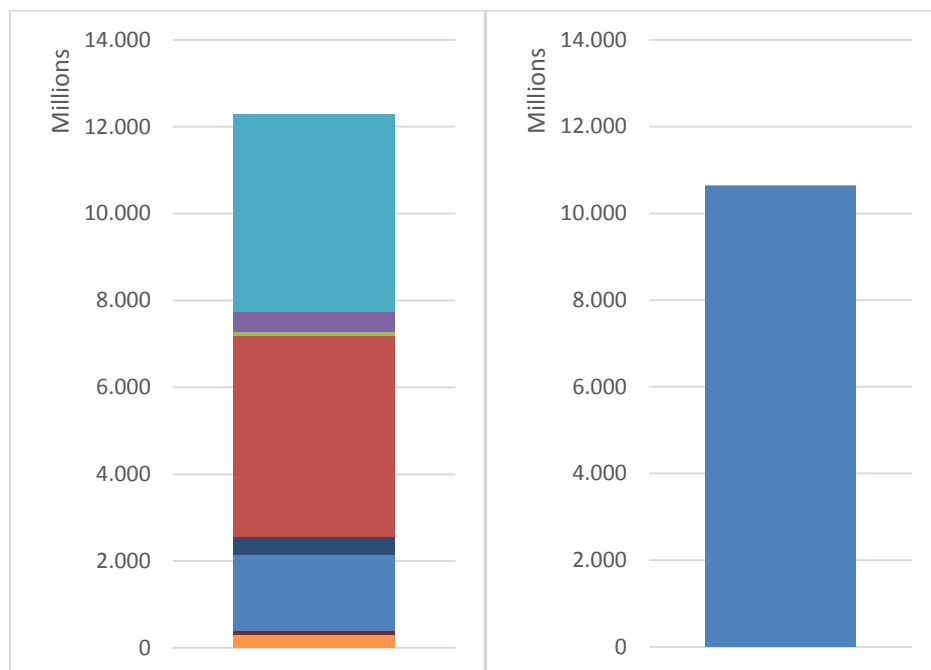
Joonisel 5 on esitatud pakkumise ja nõudluse struktuur 2018. aastal. Vastavad andmed on avaldatud ka kolmandas teatises, milles käsitletakse ringluses olevate LHÜde koguarvu turustabiilsusreservi kohaldamisel⁴⁶.

⁴⁶ C(2019) 3288 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.

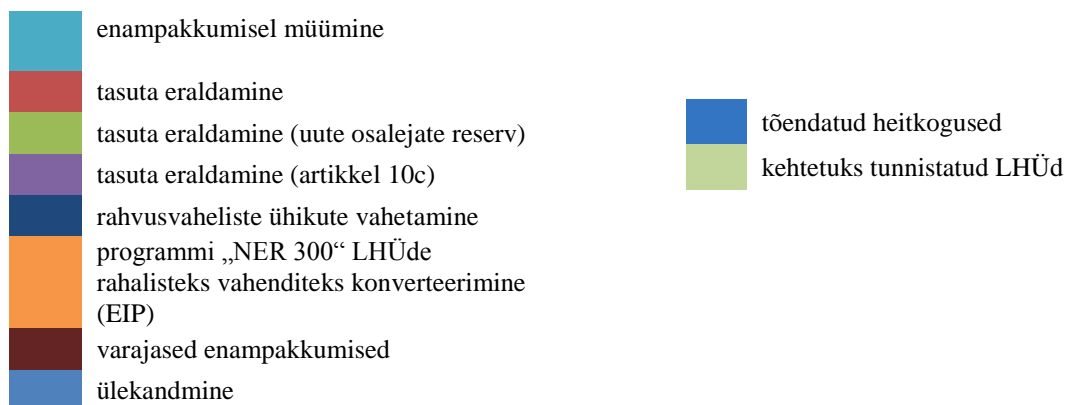
Joonis 5. Kumulatiivne pakkumine ja nõudlus 2018. aasta lõpuni

Pakkumine (kumulatiivne, miljonites)

Nõudlus (kumulatiivne, miljonites)

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat.

Et valmistuda turustabiilsusreservi toimimise alguseks 2019. aastal, on komisjon alates 2017. aasta mai keskpaigast korrapäraselt avaldanud⁴⁷ eelnenud aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu. 2019. aasta mais avaldati ringluses olevate LHÜde koguarv kolmandat korda ja see oli 1 654 909 824 LHÜd⁴⁸. 2019. aastal avaldatuga kaasneb jätkuvalt LHÜde turustabiilsusreservi paigutamine, mille tulemusel väheneb 2019. ja 2020. aasta enampakkumiste maht.

2017. ja 2018. aastal ringluses olevate LHÜde koguarvu ja muudetud õigusaktide alusel vähenes enampakkumiste maht 2019. aastal seega ligi 40 % ehk peaaegu 397 miljoni LHÜ

⁴⁷ C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.

⁴⁸ C(2019) 3288 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.

võrra. Ka 2020. aasta enampakkumiste mahtu vähendatakse samamoodi⁴⁹. Selle tulemusel müüakse 2019. aastal enampakkumisel umbes 30 %⁵⁰ vähem LHÜsid⁵¹ kui 2018. aastal. 8. liites on esitatud teave liikmesriikide osaluste kohta turustabiilsusreservis kogu 2019. aastal ja 2020. aasta jaanuarist augustini.

4. LENNUNDUS

Lennundussektor on kuulunud ELi HKS-i alates 2012. aastast. Esialgsed õigusaktid hõlmasid kõiki Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) ja sealt väljapoole toimuvaid lende. 2012.–2016. aasta kohustused piiras EL siiski EMP-siseste lendudega, et toetada ICAO-d ülemaailmse lennunduse heitkoguste vähendamise meetme väljatöötamisel.

2016. aasta oktoobris leppis ICAO assamblee kokku resolutsioonis rahvusvahelise lennunduse CO₂-heite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) kohta. CORSIA on kavandatud süsinikdioksiidi kompenseerimise süsteemina, mille eesmärk on stabiliseerida rahvusvahelisest lennundusest tulenevad heitkogused 2020. aasta tasemel. Seda silmas pidades muudeti 2017. aastal ELi HKS-i direktiivi, et pikendada EMP-siseste lendude piirangu kohaldamist 31. detsembrini 2023. Pärast seda taastatakse algne täismahus kohaldamine, juhul kui ei tehta muudatusi.

Läbivaadatud ELi HKS-i direktiiviga nähakse ette, et Euroopa Komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande võimalustest, kuidas rakendada CORSIA-t ELi õiguses direktiivi läbivaatamise teel. Samuti on sätestatud, et alates 2021. aastast hakatakse lennunduses kohaldama lineaarset vähendamistegurit.

2018. aastal väljastati LHÜsid EMP-sisesest kohaldamisest lähtuvalt. Tasuta eraldati veidi üle 32,3 miljoni LHÜ. See arv sisaldab nii turgu valitsevatele ettevõtjatele tasuta eraldatud LHÜsid (pisut üle 31,2 miljoni LHÜ) kui ka peaaegu 1,1 miljonit LHÜ-d, mis eraldati uute osalejate ja kiiresti kasvavate käitajate erireservist. Sellest reservist aastatel 2017–2020 eraldatavad kogused kahekordistuvad, kuna need hõlmavad kogu ajavahemikku 2013–2020. 2018. aastal müüdi enampakkumistel umbes 5,6 miljonit LHÜ-d.

Lennunduse tõendatud heitkogused kasvasid 2018. aastal jätkuvalt ja ulatusid 67 miljoni tonni CO₂-ni, mida on 4 % rohkem kui 2017. aastal.

Tabelis 8 on esitatud kokkuvõtte lennundussektori tõendatud heitkogustest, tasuta eraldamistest ja enampakkumiste mahtudest alates 3. etapi algusest.

⁴⁹ Ajavahemikul 2020. aasta 1. jaanuarist 31. augustini turustabiilsusreservi lisatav maht tehti kindlaks 2019. aastal avaldatud ülejäägi näitaja põhjal ning see oli ligi 265 miljonit LHÜ-d. Ülejäänud maht, mis 2020. aastal turustabiilsusreservi lisatakse, tehakse kindlaks 2020. aastal avaldatava ülejäägi näitaja põhjal.

⁵⁰ Võttes arvesse, et enampakkumiste tegelik maht sõltub ka muudest teguritest, näiteks artikli 10c kohase erandi kohaldamisel üle jäänud LHÜ-de enampakkumisel müügist ja EMP/EFTA riikide osalemisest ELi HKS-is.

⁵¹ Võttes arvesse seda, et 2019. aasta jaanuari kuni augusti enampakkumiste mahte oli turustabiilsusreservi paigutamise kaudu 2017. aasta ülejäägi näitaja põhjal juba vähendatud.

Tabel 8. Tõendatud heitkogused ja LHÜde eraldamine lennundussektorile

Aasta	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tõendatud heitkogused (miljonit CO₂-ekvivalenttonni)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,0	
Tõendatud heitkoguste muutus võrreldes aastaga x – 1		+2,5 %	+4,1 %	+7,6 %	+4,7 %	+4 %	
Tasuta eraldamine (EL 28 + EMP EFTA riigid)⁵²	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,2	31,2 ⁵³
Tasuta eraldamine uute osalejate ja kiiresti kasvavate käitajate erireservist	0	0	0	0	1,1	1,1	1,1
Enampakkumisel müüdnud LHÜde kogus	0	9,3	16,4	5,9	4,7	5,6	2,0 ⁵⁴

Allikad: ELi tehingulogi, kliimameetmete peadirektoaat, EEX.

2013. aastal võeti vastu otsus⁵⁵ piirata kliimakoostuste täitmine üksnes EMP-siseste lendudega. Lennundussektoris lükati nõuete täitmist 2012. ja 2013. aastal edasi. Seega müüdi 2012. aasta edasilükatud mahud enampakkumisel 2014. aastal, samas kui 2013. ja 2014. aasta heitkoguste puhul saavutati nõuetele vastavus 2015. aasta jaanuarist aprillini.

2018. aasta juunis võttis ICAO vastu CORSIA standardid ja soovituslikud tavad⁵⁶. Nende ja CORSIA rakendamise elementidega on kindlaks määratud CORSIA toimimise kord. Olulised rakendamise elemendid, nagu nõuetele vastavad ühikud ja alternatiivkütuste raamistik, on veel vastu võtmata. Tunnustades ja toetades CORSIA standardite ja soovituslike tavade ametlikku vastuvõtmist ICAOs, järgisid EL ja selle liikmesriigid ICAO menetlusi, et anda teada erinevustest⁵⁷ asjakohaste ELi õigusaktide ja CORSIA vahel. Alates 1. jaanuarist 2019

⁵² Nende arvude puhul ei ole võetud arvesse kõiki tegevuse lõpetanud õhusõidukikäitajaid.

⁵³ Ühendkuningriigi puhul peatati eraldamine (4,31 miljonit LHÜd 2019. aasta koguarvust) kaitsemeetmete tõttu, mille komisjon võttis vastu ELi HKS-i keskkonnavalase terviklikkuse tagamiseks olukordades, kus EList välja astuva liikmesriigi suhtes enam ELi õigust ei kohaldata (vt punkt 2.2).

⁵⁴ 2019. aasta juuni lõpuni.

⁵⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2013. aasta otsus nr 377/2013/EL ajutise erandi tegemise kohta direktiivist 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 113, 25.4.2013, lk 1).

⁵⁶ <https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Pages/SARPs-Annex-16-Volume-IV.aspx>.

⁵⁷ Nõukogu 29. novembri 2018. aasta otsus (EL) 2018/2027 Euroopa Liidu nimel võetava seisukoha kohta Rahvusvahelises Tsiviilennunduse Organisatsioonis seoses rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja

peavad õhusõidukikäitajad oma heitkoguseid jälgima ja nende kohta aru andma ka CORSIA jaoks. ELi HKS-i seire, aruandluse ja tõendamise raamistik vaadati läbi, et kehtestada sellega seoses õiguslikult siduv kohustus (vt punkt 6.1). Sellise tervikliku lähenemisega mõlemale vahendile tagatakse halduskoormuse minimeerimine.

5. TURUÜLEVAADE

Läbivaadatud finantsinstrumentide turgude direktiivi* (MiFID 2) kohaselt on LHÜd alates 3. jaanuarist 2018 liigitatud finantsinstrumentideks. See tähendab, et tavapärase finantsturgude (mis hõlmavad CO₂-tuletisinstrumentidega kauplemist juhtivatel platvormidel või börsiväliselt) suhtes kohaldatavaid norme kohaldatakse nüüd ka CO₂-järelturul tehtavate hetketehingute suhtes (tehingud LHÜdega, mis tuleb järelturul kohe üle anda). Niisiis on see segment läbipaistvuse, investorikaitse ja usaldusväarsuse seisukohalt seatud võrdsele kohale tuletisinstrumentide turuga. Esmasturu järelevalvet reguleerib ka edaspidi enampakkumismäärus, välja arvatud turu kuritarvitamisega seotud küsimustes.

Kuna on viidatud MiFID 2 finantsinstrumentide määratlusele, kohaldatakse ka muid finantsturgude suhtes kohaldatavaid õigusnorme. See kehtib eelkõige turukuritarvituse määruse** kohta, mis hõlmab LHÜdega seotud tehinguid ja käitumist nii esmas- kui ka järelturul. Samuti peavad MiFID-i kohaselt litsentseeritud CO₂-ühikutega kauplejad kohustuslikus korras oma klientide suhtes LHÜde järelhetketurul hoolsusmeetmeid rakendama, sest rahapesuvastases direktiivis*** viidatakse MiFID 2-le.****

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ.

*** Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ.

**** Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed on juba kohustuslikud lubatud heitkoguste väärtpaberite tuletisinstrumentide esmasturul ja järelturul.

Pärast ELi HKS-i reformimist 4. etapiks on turule naasnud mitu turuosalist, nagu olulised finantssektori osalised ja maaklerid. Nende osaliste arv, kellel on õigus ühisel enampakkumisplatvormil pakkumisi teha, suurenes 73-lt (jaanuar 2018) 79ni (detsember 2018). Enamik osalisi olid käitajad (73 %) ning ülejäänud investeerimisühingud ja krediidasutused (19 %) ning MiFID-i nõuetest vabastatud isikud (8 %)⁵⁸. Võrdluseks võib märkida, et kui enampakkumistega 2012. aasta lõpus alustati, oli enampakkumistel

vähendamise süsteemi käsitleva rahvusvaheliste standardite ja soovituslike tavade esimese väljaandega (ELT L 325, 20.12.2018, lk 25–28).

⁵⁸ Kõik andmed on võetud ühise enampakkumisplatvormi (CAP2) igakuistest aruannetest komisjonile.

pakkumiste tegemise õigus 42 osalisel, kellest 67 % olid käitajad, 26 % investeerimisühingud ja krediidasutused ning 7 % mittefinantsvahendajad⁵⁹.

Kehtivate turukuritarvitusi käsitlevate õigusnormide kohaselt vastutavad riikide pädevad asutused⁶⁰ turujärelevalve eest nii enampakkumiste kui ka järelturuga seoses. Euroopa tasandil kooskõlastab nende tegevust Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA), nagu ka muude finantsinstrumentide puhul.

Riikide pädevatel asutustel on õigus määrata parandusmeetmeid või karistusi, kui nad leiavad, et teatava tegevusega kaasneb turu kuritarvitamine. Et nad saaksid turujärelevalvet teha, on finantsturgusid käsitlevate õigusaktidega kehtestatud hulk aruandlus- ja läbipaistvusnõudeid, mida kohaldatakse kauplemiskohtade ja investeerimisühingute suhtes. Aruandlusnõuete kohaselt peavad kauplemiskohad ja investeerimisühingud edastama pädevatele asutustele üksikasjalikud andmed lubatud heitkoguste väärtpaberite või nende tuletisinstrumentidega tehtud tehingute kohta, mis on sooritatud kauplemiskohtades või börsiväliselt⁶¹. Aruandlusnõuete hulka kuulub ka kauplemiskohtade ja investeerimisühingute kohustus esitada pädevatele asutustele LHÜdega seotud positsioonide andmed⁶². Läbipaistvusnõuete kohaselt avaldavad kauplemiskohad ja investeerimisühingud kauplemisandmed⁶³ ja iganädalased andmed koondpositsioonide kohta⁶⁴.

⁵⁹ Enampakkumismääruse artikli 18 lõike 2 kohaselt.

⁶⁰ Riikide pädevate asutuste loetelu leiab aadressilt https://ec.europa.eu/info/system/files/mar-2014-596-art-22-list_en.pdf.

⁶¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määruse (EL) nr 600/2014 (finantsinstrumentide turgude kohta) (MiFIR) artikli 26 kohaselt peavad kauplemiskohad ja investeerimisühingud esitama pädevatele asutustele üksikasjalikud andmed lubatud heitkoguste väärtpaberite ja nende tuletisinstrumentidega tehtud tehingute kohta.

⁶² MiFID 2 artikli 58 kohase positsioonidest teatamise kohustuse eesmärk on võimaldada jälgida eri kategooria isikute hoitavaid positsioone seoses LHÜdega.

⁶³ MiFIRi artiklites 8, 10 ja 21 kehtestatud kauplemiseelse ja -järgse läbipaistvuskorra eesmärk on tagada turuosalistele usaldusväärsem ja kättesaadavam teave kauplemisvõimaluste ja hindade kohta.

⁶⁴ Avalikult kättesaadavad iganädalased aruanded positsioonide kohta tagavad läbipaistvuse seoses teatavate kategooriate kauplejate võimalike arusaamadega turust.

5.1. LHÜde õiguslik laad ja maksustamine

LHÜde õiguslik laad ja maksustamine erinevad riigiti, sest neid kahte aspekti ei ole HKSi direktiiviga kindlaks määratud. Riigid peavad oma artikli 21 kohastes aruannetes andma igal aastal aru LHÜde õigusliku laadi ja maksustamisega seotud riikliku korra kohta. Vaatamata selles suhtes kooskõlastamise puudumisele on kehtiva õigusraamistikuga ette nähtud vajalikud õigusalsed põhimõtted küpse, läbipaistva ja likviidse CO₂-turu jaoks, tagades samas turu stabiilsuse ja terviklikkuse.

Pärast Euroopa Kontrollikoja soovitus avaldas komisjon 2019. aasta juulis uuringu⁶⁵ LHÜde õigusliku laadi kohta. Selles sõltumatu konsultandi tehtud uuringus ei tuvastatud praktilisi probleeme seoses LHÜde õigusliku laadi määratluse puudumisega. Uuringus järeldati, et ühtne määratlus ei annaks suuremat õiguskindlust ja sellel poleks tingimata mõju CO₂-turu likviidsusele. Seadusandlike algatuste kohta soovitusi ei tehtud, küll aga soovitati uuringus tagada käitajatele teave, nõustamine, koolitus ja suutlikkuse suurendamine pärast LHÜde määratlemist finantsinstrumentidena MiFID 2-s⁶⁶.

LHÜde maksustamisega seoses on kolm riiki teatanud, et LHÜde väljaandmine on maksustatud käibemaksuga. Seevastu LHÜdega järelturul tehtud tehingud on käibemaksuga maksustatud 27 osalevas riigis. Enamik riike andis teada pöördmaksustamise kohaldamisest LHÜsid hõlmavate riigisiseste tehingute puhul. Pöördmaksustamise erand nihutab käibemaksu tasumise kohustuse müüjalt kauba või teenuse ostjale ning see on tõhus kaitsemeede käibemaksupettuste vastu. 2018. aasta novembris pikendati liikmesriikide võimalust seda erandit kohaldada 30. juunini 2022⁶⁷. Liikmesriike ärgitatakse pöördmaksustamise kohaldamist jätkama, et tagada CO₂-turuga seoses piisav kaitse ka edaspidi.

⁶⁵ Uuring on kättesaadav aadressil <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9d985256-a6a9-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>.

⁶⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014 lk 349). Kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1536584176375&uri=CELEX:02014L0065-20160701>.

⁶⁷ Nõukogu 6. novembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1695, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses teatavate pettusealdiste kaupade ja teenuste tarnete puhul rakendatava vabatahtliku pöördmaksustamismehhanismi ning käibemaksupettuste vastase kiirreageerimismehhanismi kohaldamisajaga (ELT L 282, 12.11.2018, lk 5–7).

6. HEITKOGUSTEGA SEOTUD SEIRE, ARUANDLUS JA TÕENDAMINE

ELi HKS-i seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise nõuded on ühtlustatud seire- ja aruandlusmääruses* ning akrediteerimis- ja tõendamismääruses**.

ELi HKS-i seiresüsteem on kavandatud n-ö algmoodulite meetodil, mis annab käitajatele palju paindlikkust kulutõhususe saavutamisel, tagades samas heite seireandmete suure usaldusväärsuse. Selleks on lubatud kasutada mitut seiremeetodit (arvutuspõhist või mõõtmistel põhinevat meetodit ning erandkorras ka asendusmeetodeid). Käitise eraldiseisvate osade puhul võib meetodeid kombineerida. Õhusõidukikäitajate puhul on võimalik kasutada vaid arvutuspõhist meetodit, kusjuures peamine näitaja on kütusetarbimine, mis määratakse kindlaks ELi HKS-iiga hõlmatud lendude puhul. Seire- ja aruandlusmäärusega käitiste ja õhusõidukikäitajate jaoks kehtestatud nõue omada pädeva asutuse kinnitatud seirekava aitab ära hoida seiremeetodite meelevaldset valimist ja ajalisi erinevusi.

Akrediteerimis- ja tõendamismäärusega on 3. etapiks ja edaspidiseks kehtestatud kogu ELi hõlmav ühtlustatud lähenemisviis tõendajate akrediteerimiseks. Juriidilisest isikust tõendajad peab akrediteerima riiklik akrediteerimisasutus, et need isikud saaksid teha tõendamistoiminguid vastavalt akrediteerimis- ja tõendamismäärusele. See ühtne akrediteerimissüsteem võimaldab tõendajatel tegutseda vastastikuse tunnustamise alusel kõigis osalevates riikides; seega kasutatakse täiel määral ära siseturu pakutavat eelist ja aidatakse tagada teenuse üldine piisav kättesaadavus.

* Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

** Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 600/2012, milles käsitletakse kasvuhoonegaaside heite- ja tonnakilomeetriaaruannete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 181, 12.7.2012, lk 1).

6.1. Üldine areng

Seire- ja aruandlusmääruse ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse rakendamise kogemus on näidanud, et õigusnorme on vaja veelgi täiendada, täpsustada ja lihtsustada, et edendada ühtlustamist, vähendada käitajate ja osalevate riikide halduskoormust ning veelgi parandada süsteemi läbipaistvust.

Alates 2017. aasta veebruarist on osalevate riikidega konsulteeritud seoses nimetatud kahe määruse ajakohastamisega, et valmistuda ELi HKS-i 4. etapiks ning täiustada ja lihtsustada seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise protsesse. Esimene selline ajakohastamine toimus 2018. aastal. Et oleks olemas tõendamissüsteem tasuta eraldamist käsitlevate andmete kogumiseks 2019. aastal ning ajakohastatud seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise süsteem enne andmete kogumisega alustamist CORSIA jaoks (vt punkt 4), hakati 1. jaanuaril

2019 kohaldama seire- ja aruandlusmääruse⁶⁸ ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse⁶⁹ muudetud versioone. Käimas on täiendav töö ja konsultatsioonid, et viia seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise läbivaatamise protsess lõpule piisavalt vara enne 4. etapi algust.

Nõuetele vastavuse tagamise süsteemi tõhusus on paranenud, sest seire- ja aruandlusmäärusega võimaldati riikidel muuta elektrooniline aruandlus kohustuslikuks. 2019. aastal teatasid 17 osalevat riiki, et nad kasutavad seirekavade, heitearuannete, tõendamisaruannete ja/või täiustamisaruannete jaoks elektroonilisi vorme või spetsiifilisi failivorminguid, mis vastavad komisjoni kehtestatud miimumnõuetele. 13 osalevat riiki teatasid, et nad kasutavad ELi HKS-i aruandluseks mõnd liiki automaatset IT-süsteemi.

6.2. Kasutatavad seiremeetodid

Vastavalt 2019. aastal artikli 21 alusel esitatud aruannetele kasutab enamik käitisi arvutuspõhist meetodit⁷⁰. Teatati ainult 182 käitise (1,7 %) 23 riigis, mis kasutavad heitkoguste pideva mõõtmise süsteeme; kõige rohkem on selliseid käitisi Saksamaal, Prantsusmaal ja Tšehhi Vabariigis. Ehkki riikide arv on sama, mis eelnenud aastal, kasutavad seda lähenemisviisi kokkuvõttes kolm käitist rohkem.

Vaid 11 riiki andsid teada, et 38 käitist kasutavad asendusmeetodit, millega on hõlmatud umbes 2,6 miljonit CO₂-ekvivalenttonni (võrreldes 3,4 miljoni CO₂-ekvivalenttonniga aasta varem). Ühe Madalmaades asuva käitise arvele langeb 31 % kõigist asendusmeetodiga seoses teatatud heitkogustest.

Seire- ja aruandlusmääruse minimaalsetele vaikumisi määramistasanditele⁷¹ vastab enamik käitistest. Vaid 97 C-kategooria käitise (võrreldes 106ga aasta varem), st 13,4 % kohta teatati, et nad kaldusid vähemalt ühe näitaja puhul kõrvale nõudest kohaldada peamiste lähtevoogude puhul kõrgeimaid määramistasandeid. Selline kõrvalekaldumine on lubatud ainult juhul, kui käitaja tõendab, et kõrgeima määramistasandi kasutamine ei ole tehniliselt võimalik või et sellega kaasneksid ebaotstarbekad kulud. Kui need tingimused enam ei kehti, peavad käitajad oma seiresüsteeme vastavalt täiustama. 2013. aastal teatati 16 % C-kategooria käitiste kohta, et need ei täitnud ühel või teisel viisil nõuet kohaldada kõrgeimaid määramistasandeid. Seepärast võib alates 3. etapi algusest täheldada kõrgeima määramistasandi kohaldamise nõude täitmise paranemist C-kategooria käitistes.

⁶⁸ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2066, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohast kasvuhoonegaaside heite seiret ja aruandlust ning millega muudetakse komisjoni määrust (EL) nr 601/2012 (ELT L 334, 31.12.2018, lk 1–93).

⁶⁹ Komisjoni 19. detsembri 2018. aasta rakendusmäärus (EL) 2018/2067, milles käsitletakse andmete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 334, 31.12.2018, lk 94–134).

⁷⁰ Peamiselt sellepärast, et mõõtmistel põhineva meetodi kasutamise korral on asjakohaste kasvuhoonegaaside kontsentratsiooni pidevaks mõõtmiseks vaja märkimisväärselt ressursse ja oskusteavet, mida paljudel väiksematel käitajatel ei ole.

⁷¹ Komisjoni määruse (EL) nr 601/2012 kohaselt peavad kõik käitajad vastama teatavatele minimaalsetele määramistasanditele, st suuremad heiteallikad peavad vastama kõrgematele määramistasanditele (nende andmekvaliteet peab olema usaldusväärsem) ning väiksemate heiteallikate suhtes kohaldatakse kulutõhususest lähtuvalt leebemaid nõudeid.

Ka näitavad 22 osalevalt riigilt saadud aruanded, et kokku 19 %-l B-kategooria käitistest on lubatud mingil määral kalduda kõrvale seire- ja aruandlusmääruse vaikenõuetest (võrreldes 21 %ga aasta varem ja 22 %ga kaks aastat varem), mis kinnitab kõrgeima määramistasandi nõude täitmise pidevat paranemist.

6.3. Akrediteeritud tõendamine

Artikli 21 kohastes aruannetes tõendajate koguarvu ei esitata. Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni veebisaidil on aga loetletud asjakohased riiklikud akrediteerimisasutused ja lingid nende akrediteeritud ELi HKS-i tõendajate nimekirjadele⁷².

Osalevate riikide tõendajate vastastikune tunnustamine toimib edukalt: 24 liikmesriiki andsid teada, et nende territooriumil tegutseb vähemalt üks välisriigi tõendaja.

Leiti, et tõendajad täidavad akrediteerimis- ja tõendamismääruse nõudeid hästi. Poola teatas ühe tõendaja tegevusloa peatamisest, kuid akrediteeringute tühistamisest ei teatanud 2018. aastal ükski riik. Seevastu 2017. aastal oli peatamisi üks ja tühistamisi kolm. Saksamaa, Prantsusmaa ja Poola teatasid, et on vastavalt kahe, ühe ja kolme tõendaja akrediteeringut 2018. aastal piiranud, samas kui 2017. aastal seati piirangud kahele Poola tõendajale.

Sel aastal teatasid kümme riiki tõendajate kohta kaebuste saamisest (ühe võrra rohkem kui aasta varem). Samas kaebuste koguarv (71) on 14 % väiksem. 93 % saadud kaebustest on lahendatud (aasta varem oli see näitaja 95 %). Kümme riiki teatasid tõendajate mittevastavuse tuvastamisest riiklike akrediteerimisasutuste ja pädevate asutuste teabevahetuse käigus (aasta varem oli see arv 12).

7. HALDUSKORRALDUSE ÜLEVAADE

ELi HKSis osalevad riigid kasutavad eri lähenemisviise seoses süsteemi rakendamise eest vastutavate pädevate asutustega. Mõnes riigis on rakendamisse kaasatud mitu kohalikku asutust, samas kui teistes on otsustatud palju tsentraliseerituma lähenemisviisi kasuks.

Vastavalt 2019. aastal artikli 21 kohaselt esitatud aruannetele osales ELi HKS-i rakendamises keskmiselt viis pädevat asutust riigi kohta.⁷³ Seoses asutustevahelise koordineerimisega teatati muu hulgas selliste erinevate vahendite kasutamisest nagu seirekavade keskset haldamist käsitlevad õigusaktid (14 riigis), pädeva keskasutuse siduvad juhised ja suunised kohalikele ametiasutustele (10 riigis) ning asutustevahelised regulaarsed töörühmad või koosolekud (15 riigis). Seitse riiki märkisid, et selliseid vahendeid pole kehtestatud.

Seoses lubade väljastamise ja seirekavade kinnitamise eest võetavate haldustasudega andsid 2019. aastal 13 riiki teada, et nad ei küsi käitiste käitajatelt mingeid tasusid (CY, DE, EE, EL, IE, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK); seda on ühe võrra vähem kui eelnenud aastal.

⁷² Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni loetelu ELi HKS-i tõendajaid akrediteerivate riiklike akrediteerimisasutuste kontaktandmetest: <https://european-accreditation.org/national-accreditation-bodies-having-successfully-undergone-peer-evaluation-by-ea/>.

⁷³ Mõnel juhul võivad riigid olla teatanud mitmest piirkondlikust/kohalikest asutusest kui ühest pädevast asutusest.

Eelnenud aastaga võrreldes ei muutunud nende liikmesriikide arv (15), kus õhusõidukikäitajad tasusid ei pea maksma (BE, CY, CZ, DE, EE, ES, EL, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK). Tasud erinevad riikide ja teenuste liikide lõikes märkimisväärselt, ulatudes 5 eurost 6 913,31 euronni loa väljastamise ja seirekava kinnitamise eest käitiste puhul ning 5 eurost 2 400 euronni sama teenuse eest lennuettevõtjate puhul.

Üldiselt on osalevate riikide halduskorraldus HKS-i valdkonnas suuresti tõhus. Teabe ja parimate tavade vahetamist, muu hulgas EL-i HKS-i nõuete järgimise foorumi tegevuse ja iga-aastase EL-i HKS-i nõuete järgimise konverentsi kaudu, tuleks jätkuvalt parandada ja julgustada.

8. NÕUETE TÄITMINE JA SELLE TAGAMINE

EL-i HKS-i direktiivis on ülemäärase heite eest ette nähtud rahatrahv 100 eurot (indekseeritud) iga õhku paisatud CO₂-tonni kohta, mille eest ei ole LHÜsid tähtajaks tagastatud. Muid karistusi kohaldatakse EL-i HKS-i rakendamise rikkumise korral vastavalt asjaomase riigi eeskirjadele.

EL-i HKS-i nõuete täitmise määr on väga kõrge: igal aastal on umbes 99 % heitkogustest õigeaegselt kaetud nõutava arvu LHÜdega. 2018. aastal ei tagastanud tähtajaks, st 30. aprilliks 2019 kõigile oma heitkogustele vastavat kogust LHÜsid vähem kui 0,5 % heiteandmeid esitanud käitistest. Lennundussektoris täitsid nõudeid õhusõidukikäitajad, kellelt pärineb 99,1 % EL-i HKS-i lennunduse heitkogustest. Käitajad, kes nõudeid ei täitnud, olid üldjuhul väikesed või lõpetasid 2018. aastal tegevuse.

Pädevad asutused jätkavad iga-aastaste heitearuannete nõuetelevastavuse eri viisidel kontrollimist. Vastavalt 2019. aastal artikli 21 kohaselt esitatud aruannetele kontrollivad kõik osalevad riigid iga-aastaste heitearuannete täielikkust (100 % aruannetest, välja arvatud BE – 31 %, ES – 95 %, FR – 99 % ja SE – 1 %). Lisaks nähtub aruannetest, et riigid kontrollivad keskmiselt ligi 80 % aruannete kooskõla seirekavadega (kõik riigid, välja arvatud HR) ja ligi 75 % aruannete vastavust LHÜde eraldamist käsitlevatele andmetele (kõik riigid, välja arvatud FI, HR, MT, NO ja SE). 24 riiki andsid teada, et nad teevad lisaks ristkontrolle eesmärgiga võrrelda aruandeid muude andmetega.

12 riigi pädevad asutused andsid puuduvate andmetega seoses konservatiivse hinnangu 57 käitise kohta (umbes 0,5 % kõigist käitistest) (2017. aastal 52 käitise kohta (0,5 %) ja 2016. aastal 57 käitise kohta (0,5 %)). Seonduvad heitkogused olid 2018. aastal 11,2 miljonit tonni CO₂ (2017. aastal 2,8 miljonit tonni CO₂), mis moodustab ligikaudu 0,7 % koguheitest (võrreldes 0,2 % ga 2017. aastal). Konservatiivse hinnangu andmise kõige tavalisem põhjus oli heitearuannete 31. märtsiks esitamata jätmise või heitearuanded, mis ei olnud täielikult kooskõlas seire- ja aruandlusmääruse ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse nõuetega.

Puuduvate andmetega seotud konservatiivsetest hinnangutest lennundussektoris teatasid seitse riiki 31 õhusõidukikäitaja kohta (umbes 4,7 % koguarvust) ja 4,7 % kohta lennunduse heitkogustest.

Pädevate asutuste kontrollid on endiselt olulised ka tõendaja töö täiendamiseks. 2018. aasta kohta kinnitasid kõik riigid, et nad teevad käitiste puhul täiendavaid kontrolle. Enamik riike teatas, et sama tehakse ka õhusõidukikäitajate puhul (kõik peale CY, EE, EL, IT ja LI). Enamik riike (kõik peale EL, IT, LU ja MT) teatasid, et tegid 2018. aastal käitistes kohapealseid kontrolle.

2018. aasta kohta teatasid kümme riiki 36 käitisele ülemääraste heitkoguste trahvi määramisest (BG 1, CZ 2, FR 1, IE 2, IT 5, NL 1, PL 2, PT 7, RO 4, UK 11). Lennundussektoris teatati ülemääraste heitkoguste trahvi määramisest 26 õhusõidukikäitajale (DE 2, FR 1, IT 9, LT 1, NL 1, PT 8, SI 1, UK 3).

Karistuste määramist (lisaks ülemääraste heitkoguste trahvidele) kinnitas 2018. aastal 12 riiki. Ühestki vabadusekaotuslikust karistusest ei teatatud, kuid teada anti 36 käitisele ja 26 õhusõidukikäitajale määratud trahvidest, ettekirjutustest ja hoiatustest, mille rahaline koguväärtus ulatub 5,4 miljoni euron⁷⁴.

2018. aasta kohta teatatud levinuimad rikkumised olid nõuetekohaselt kinnitatud seirekava puudumine (9 juhtumit), loata käitamine (8 juhtumit), loa tingimuste täitmata jätmine (6 juhtumit) ning tõendatud iga-aastase heitearuande tähtjaks esitamata jätmine (5 juhtumit).

Nagu eelmisel aastal märgitud, algas 2018. aasta alguses viies ELi HKSi nõuete täitmise tsükli hindamine, mille eesmärk on tuvastada ELi HKSi nõuete täitmisega seotud probleeme osalevates riikides ning toetada riike seoses ELi HKSi parema rakendamisega. Hindamine viiakse lõpule 2019. aasta lõpus.

9. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED

2018. aastal tehti märkimisväärseid edusamme ELi HKSi 4. etapiks rakendussätete vastuvõtmisel. Viimase aasta jooksul on vastu võetud sätted kasvuhoonegaaside heite ülekandumise, LHÜde tasuta eraldamise, enampakkumiste, innovatsioonifondi loomise ning seire, aruandluse ja tõendamise kohta. Ülejäänud rakenduseeskirjade koostamine viiakse kiirelt lõpule ning need võetakse eeldatavalt vastu enne uue kauplemisperioodi algust 2021. aasta jaanuaris.

2018. aastat iseloomustas ka ELi HKSi kuuluvate käitiste heite märkimisväärne vähenemine. See 4,1 % langus võrreldes 2017. aastaga toimus peamiselt tänu vähenemisele elektri- ja soojusenergia tootmises, samas kui tööstuse heide vähenes üksnes pisut. Lennunduse tõendatud heitkogused aga suurenesid 2018. aastal endiselt, 2017. aastaga võrreldes 3,9 %.

Jätkuvalt annavad häid tulemusi viimastel aastatel kokku lepitud õigusaktide muudatused, mille eesmärk on lahendada LHÜde ülepakkumise probleem. 2019. aastal avaldati kolmandat korda turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja ning koos 2017. aasta näitajaga kaasnes sellega

⁷⁴ See kogusumma ei sisalda Portugali lennundussektoris määratud trahve, kuna nende suurus ei olnud pooleliolevate menetluste tõttu veel kindlaks määratud.

2019. aastal enampakkumiste mahu vähenemine ligi 40 % ehk peaaegu 397 miljoni LHÜ võrra. Selle tulemusel müüakse 2019. aastal enampakkumisel umbes 30 % vähem LHÜsid kui 2018. aastal.

Positiivsed muutused neis valdkondades tõid kaasa turuosaliste kindlustunde suurenemise ja tugevdasid jätkuvalt CO₂-hinnasignaali. Tänu kõrgemale LHÜde hinnale suurenes oluliselt kogutulu, mille liikmesriigid said enampakkumistest – 2018. aastal oli kogutulu 2017. aastal teenitud tulust enam kui kaks korda suurem.

2018. aastal oli ELi HKS-i nõuete järgimise määr endiselt väga kõrge – nii paiksete käitiste kui ka õhusõidukikäitajate puhul üle 99 %. ELi HKS-i ülesehitus on püsinud tugevana ja liikmesriikide halduskorraldus on olnud tõhus.

Komisjon jätkab Euroopa CO₂-turu jälgimist ja esitab järgmise aruande 2020. aasta lõpus.

LISA

1. liide

Tabel 1.1. Elektrienergiasektori ajakohastamiseks eraldatud tasuta LHÜde arv

Liikmesriik	Liikmesriikide artikli 10c alusel taotletud tasuta LHÜde arv					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
BG	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593 238	3 812 436	2 471 297
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657
CZ	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329	11 681 994	7 661 840
EE	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380	2 055 614	38 939
HU	7 047 255 ⁷⁵	puudub	puudub	puudub	puudub	puudub
LT	322 449	297 113	269 475	237 230	200 379	158 922
PL	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148	21 752 908	31 942 281
RO	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961	6 222 255	3 778 439
Kokku	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706	46 985 124	46 987 375

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat.

Tabel 1.2. Maksimaalne arv LHÜsid, mis eraldatakse aastas tasuta elektri- ja soojusenergia tootmise sektorile täieliku enampakkumise põhimõttest tehtava erandi alusel

Liikmesriik	Maksimaalne LHÜde arv aastas							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Kokku
BG	13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
CZ	26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
EE	5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
HU	7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
LT	582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
PL	77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129
RO	17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917
Kokku	151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat.

⁷⁵ Ungari kasutas artikli 10c kohast erandit ainult 2013. aastal.

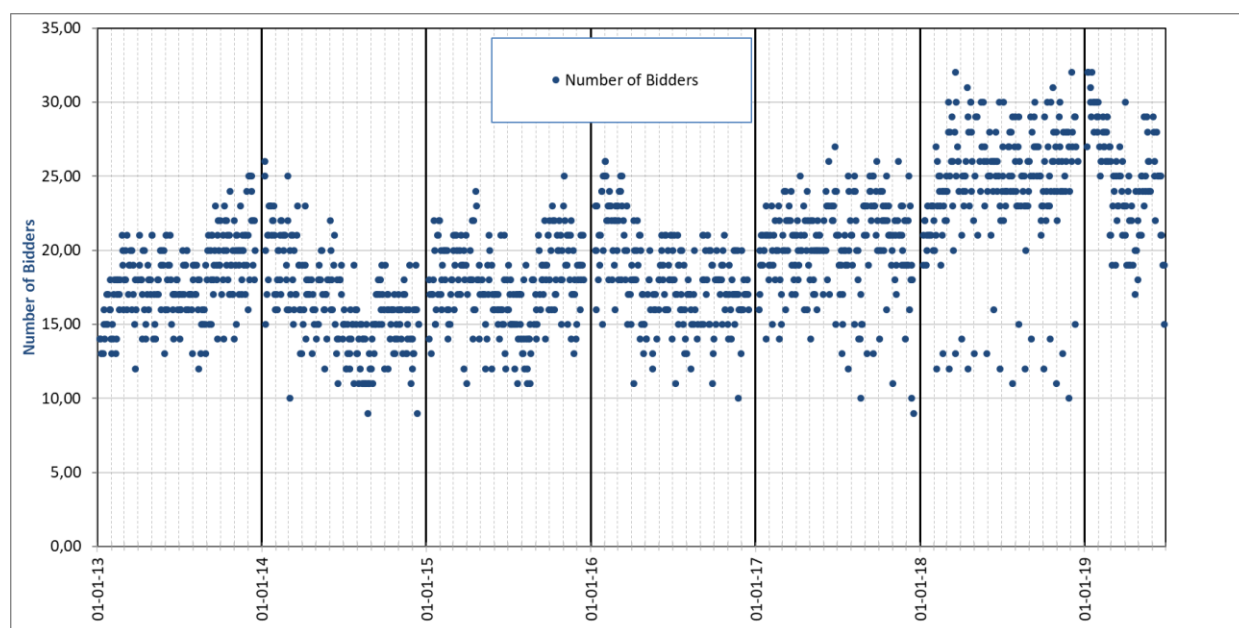
Tabel 1.3. Elektri- ja soojusenergia tootmise sektorile täieliku enampakkumise põhimõttest tehtava erandi kohased tasuta LHÜd, mis on jäänud kasutamata ning mis on 2013.–2020. aastal enampakkumisel müüdud või kavatsetakse enampakkumisel müüa⁷⁶

Enampakkumisel müüdud artikli 10c kohased kasutamata LHÜd						
Liikmesriik	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BG	5 444 169	1 461 360	920 823	604 908	1 386 372	0
CY	0	0	0	0	0	0
CZ	0	90 694	77 741	66 740	54 550	80 295
EE	0	188 682	134 897	1 767 499	761 088	50 026
LT	259 924	0	456 725	191 229	161 522	128 105
PL	1 196	0	7 491	0	55 800 000	49 520 000
RO	2 104 468	6 710 664	3 540 974	3 011 456	0	0
HU	0	0	0	0	0	0

Allikas: kliimameetmete peadirektoraat.

2. liide

Joonis 2.1. Pakkujate arv üldiste LHÜde enampakkumistel alates 2013. aastast kuni 30. juunini 2019

Allikas: EEX.

- Pakkujate arv

⁷⁶ 2013. ja 2014. aastal ei müüdnud enampakkumisel ühtegi artikli 10c kohast kasutamata LHÜd.

Tabel 2.1. Liikmesriikide enampakkumistulu 2012.–2018. aastal⁷⁷

Tulu LHÜde müügist enampakkumistel 2012.–2018. aastal (miljonites eurodes)														
	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	Üldine (varajased enampakkumised)	Lennundus (varajased enampakkumised)	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus	Üldine	Lennundus
AT	11,05	0,00	55,75	0,00	52,17	1,18	76,24	2,36	58,81	0,65	78,74	0,69	208,20	2,16
BE	0,00	0,00	114,99	0,00	95,03	2,05	138,96	2,69	107,14	0,74	143,52	0,79	379,00	2,47
BG	22,14	0,00	52,63	0,00	36,19	0,22	120,91	0,91	85,08	0,25	130,15	0,27	367,34	0,83
CY	1,58	0,00	0,35	0,00	0,43	0,30	0,00	1,42	0,00	0,39	6,15	0,41	24,66	1,30
HR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	86,40	0,49	20,09	0,16	26,97	0,18	70,96	0,55
CZ	0,00	0,00	0,00	0,00	55,24	0,47	110,30	1,20	117,63	0,33	199,43	0,35	583,33	1,10
DE	166,18	17,52	791,25	0,00	749,97	0,00	1093,31	16,87	845,74	4,65	1141,74	5,07	2565,34	16,31
DK	1,07	0,00	56,06	0,00	46,93	1,16	68,64	2,71	52,93	0,74	70,93	0,79	187,32	2,48
EE	0,00	0,00	18,07	0,00	7,41	0,04	21,13	0,15	23,57	0,04	39,31	0,05	139,89	0,14
EL	14,84	0,00	147,64	0,00	129,97	1,10	190,17	4,99	146,68	1,37	196,57	1,46	518,96	4,57
ES	68,53	0,00	346,11	0,00	323,53	6,56	473,20	16,32	364,97	4,48	488,78	4,77	1291,07	14,97
FI	13,28	0,00	66,97	0,00	62,68	0,81	91,64	2,13	70,63	0,58	94,64	0,62	249,84	1,96
FR	43,46	0,00	219,25	0,00	205,29	10,05	299,94	12,18	231,34	3,35	309,85	3,55	818,40	11,16
HU	3,99	0,00	34,59	0,00	56,21	0,29	82,28	0,99	63,43	0,27	84,94	0,29	224,48	0,91
IE	0,00	0,00	41,68	0,00	35,11	0,87	51,32	2,15	39,54	0,59	52,93	0,63	140,10	1,97
IT	76,50	0,00	385,98	0,00	361,25	5,24	528,00	14,41	407,23	3,96	545,44	4,21	1440,10	13,22

⁷⁷ Allikas: EEX.

LT	3,29	0,00	19,98	0,00	17,28	0,06	28,13	0,29	20,76	0,08	31,43	0,09	80,11	0,25
LU	0,74	0,00	4,97	0,00	4,52	0,63	6,62	0,22	5,08	0,06	6,81	0,07	18,09	0,20
LV	2,13	0,00	10,79	0,00	10,08	0,14	14,76	0,53	11,36	0,15	15,24	0,15	40,20	0,49
MT	0,27	0,00	4,47	0,00	3,81	0,10	5,62	0,57	4,30	0,16	5,78	0,17	15,19	0,52
NE	25,61	0,00	134,24	0,00	125,63	5,47	183,57	3,68	141,59	1,01	189,63	1,07	500,84	3,37
PL	0,00	0,00	244,02	0,00	78,01	0,00	129,84	2,98	135,57	0,58	505,31	0,69	1209,98	1,59
PT	10,65	0,00	72,78	0,00	65,82	1,27	96,32	2,89	74,29	0,79	99,50	0,85	262,96	2,65
RO	39,71	0,00	122,74	0,00	97,57	0,32	193,62	1,60	193,56	0,44	260,29	0,47	717,64	1,45
SE	7,07	0,00	35,67	0,00	33,34	1,02	48,79	3,63	37,61	1,00	50,45	1,06	132,98	3,34
SI	3,51	0,00	17,74	0,00	16,59	0,05	24,28	0,14	18,70	0,04	25,05	0,04	66,19	0,12
SK	12,19	0,00	61,70	0,00	57,59	0,04	84,31	0,20	64,99	0,06	87,01	0,06	229,74	0,18
UK	75,74	0,00	409,63	0,00	387,42	14,08	567,72	18,54	418,96	5,37	604,02	5,30	1607,32	0,00
KOKK U	603,52	17,53	3550,73	0,00	3115,11	53,53	4815,97	117,26	3761,57	32,28	5490,60	34,14	14090,23	90,27

3. liide

Tabel 3.1. Rahvusvaheliste ühikute vahetamise kokkuvõte 2019. aasta juuni lõpu seisuga⁷⁸

2019. aasta juuni lõpu seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud	miljonites	protsentides	2019. aasta juuni lõpu seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud	miljonites	protsentides
THVd	261,42	57,65 %	HVÜd	192,07	42,35 %
Hiina	195,20	74,67	Ukraina	147,69	76,89 %
India	17,27	6,61	Venemaa	32,06	16,69 %
Usbekistan	9,89	3,79	Poola	2,82	1,46 %
Brasiilia	5,43	2,08	Saksamaa	1,65	0,85 %
Tšiili	3,16	1,21	Prantsusmaa	1,24	0,64 %
Korea	2,93	1,12	Bulgaaria	0,50	0,26 %
Mehhiko	2,89	1,10	Muud	6,11	3,21 %
Muud	24,65	9,43			
THVd ja HVÜd KOKKU	453,49	100 %			

Allikas: ELi tehingulogi.

Tabel 3.2. Rahvusvaheliste ühikute vahetamise kokkuvõte 2019. aasta juuni lõpu seisuga käitiste liikide kaupa

2019. aasta juuni lõpu seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud	THVd miljonites	HVÜd miljonites
Paiksed käitised	256,46	191,25
Lennuettevõtjad	4,96	0,82
KOKKU	261,42	192,07

Allikas: ELi tehingulogi.

⁷⁸ Tabelites 3.1 ja 3.2 pole Ühendkuningriigi 2019. aasta andmeid arvesse võetud kaitsemeetmete tõttu, mille komisjon võttis vastu ELi HKS-i keskkonnaalase terviklikkuse tagamiseks olukordades, kus EList välja astuva liikmesriigi suhtes enam ELi õigust ei kohaldata (vt punkt 2.2).

4. liide

Tabel 4.1. HKS-i pakkumise ja nõudlusega seotud elemendid

Element	Pakkumine või nõudlus?	Avaldamine	Ajakohastamine ja ebaselged kohad
2. etapist üle kantud LHÜde koguarv	Pakkumine	CO ₂ -turgu käsitlev aruanne	Ajakohastamist ei kavandata, kuna 2. etapp lõppes. Lõplik arv.
3. etapi varajased enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kuulu 2. etapist üle kantud LHÜde hulka. Lõplikud arvud.
Programmi „NER 300“ jaoks ette nähtud LHÜd	Pakkumine	EIP veebisait	Aastatel 2012–2014 konverteeriti rahaks 300 miljonit LHÜd. Lõplikud arvud.
Lennundussektori enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kohaldata – kohandused kajastuvad järgneva aasta mahtudes. 2013. ja 2014. aasta enampakkumised toimusid 2015. aastal.
3. etapi enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kohaldata – seda arvu ei vaadata läbi. Samas LHÜsid, mis jäid enampakkumistel müümata (nt teatavate liikmesriikide enampakkumiste alustamisel toimunud viivituste tõttu, nt EMP EFTA riikide puhul), võib müüa järgnevate aastate enampakkumistel.
Tasuta eraldamine (riiklikud rakendusmeetmed)	Pakkumine	ELi tehingulogi, tabelid	Neid arve ajakohastatakse kogu aasta jooksul. - Liikmesriigid võivad esitada eelmisi aastaid käsitlevad andmed hilinemisega või siis võib tegelik eraldamine olla algselt ettenähtust väiksem.
Tasuta eraldamine (uute osalejate reserv)	Pakkumine	ELi tehingulogi, tabelid	ELi tehingulogi annab täpse ülevaate tegeliku eraldamise seisust.
Tasuta eraldamine (lennundussektor)	Pakkumine	ELi tehingulogi, liikmesriikide avaldatud eraldamistabelid	
Tasuta eraldamine (artikkel 10c)	Pakkumine	ELi tehingulogi, seisukorratabel	
Heide (paiksed käitised)	Nõudlus	ELi tehingulogi, nõuete täitmise andmed	1. mail avaldatud andmed nõuete täitmise kohta sisaldavad teavet heite ja tagastatud LHÜde kohta nõudeid järgivate käitiste puhul (s.t käitised, mis esitavad aruande kõigi asjaomaste aastate kohta) ⁷⁹ .
Heide (lennundussektor)	Nõudlus		Õhusõidukikäitajad täitsid nii 2013. kui ka 2014. aasta nõuded 2015. aastal.
Kehtetuks tunnistatud LHÜd	Nõudlus		CO ₂ -turgu käsitlev aruanne

⁷⁹ Eelnenud aastate nõuete täitmise andmeid võidakse nt esitamisega hilinemise tõttu tagasiulatuvalt muuta.

Tabel 4.2. Andmete avaldamise ajakava

Aeg	Andmed	Ulatus
1. jaanuar – 30. aprill aastal x	Elektri- ja soojusenergia tootmise sektorile tasuta LHÜde eraldamist (artikkel 10c) käsitlevad ajakohastatud andmed	Aasta x – 1
1. aprill aastal x	Tõendatud heitkogused Tasuta eraldamine (artikli 10a lõige 5 – riiklikud rakendusmeetmed)	Aasta x – 1
1. mai aastal x	Nõuete täitmise tähtaeg: tõendatud heitkogused ja tagastatud LHÜd	Aasta x – 1
Mai/oktoober aastal x	Vahetatud rahvusvahelised ühikud	
Aasta x viimane kvartal	CO ₂ -turgu käsitlev aruanne	Aasta x – 1
Jaanuar/juuli aastal x	Uute osalejate reservi olukord – tabel	
ELi tasandil ei avaldata	Lennundussektorile tasuta eraldamist käsitlevad andmed avaldatakse liikmesriigi tasandil	

5. liide

Tabel 5.1. HKS-i kuuluvate käitiste tõendatud heitkogused (muu kui CO₂-heide) kasvuhoonegaaside kaupa, 2013–2018 (miljonites tonnides)⁸⁰

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
PFCd	0,40	0,74	0,58	0,64	0,47	0,60
N₂O	2,47	5,49	5,32	4,62	4,96	4,11

Allikas: ELi tehingulogi.

⁸⁰ Osa käitiste puhul ei pruugi N₂O- või PFCde heide olla liidu registris eraldi esitatud; selle asemel on esitatud koguheide CO₂-ekvivalenttonnides. Tabelis esitatud andmed kajastavad heiteandmeid, mis on liidu registris kasvuhoonegaaside kaupa kättesaadavad. Alates 2. etapist (2008. aastast) hakkas osa liikmesriike ELi HKSis N₂O-heidet vabatahtlikult kajastama ning alates 3. etapist (2013. aastast) muutus selle ja PFCde heite kajastamine kohustuslikuks.

6. liide

Tabel 6.1. ELi HKSi toimimisega seotud Euroopa Liidu Kohtu otsused 2018. aasta juulist kuni 2019. aasta juunini

Kohtuasi ja number	Asjaomased õigusaktid	Pooled	Kohtuasja taust	Kuupäev	Kohtu järeldus
Kohtuasi C-682/17	Direktiiv 2003/87/EÜ, otsus 2011/278/EL	ExxonMobil Production Deutschland GmbH vs. DE	Kas käitist käsitatakse elektritootjana, kui peale elektri tootmise ei tegeleta seal ühegi teise I lisas loetletud tegevusalaga, ning kui jah, siis kas sellel on õigus LHÜde tasuta eraldamisele?	20.6.2019	Kohus kinnitas direktiivis 2003/87/EÜ esitatud elektritootja määratluse sõnasõnalist tõlgendust.
Kohtuasi T-330/18	Direktiiv (EL) 2018/410, määrus (EL) 2018/842, määrus (EL) 2018/841	Carvalho jt vs. parlament ja nõukogu	37 eraisikut taotlesid direktiivi 2018/410, määruse (EL) 2018/842 ja määruse (EL) 2018/841 tühistamist, väites, et kavandatud kasvuhoonegaaside heite vähendamine pole piisav. Euroopa Parlament ja ELi nõukogu taotlesid kaebuse vastuvõetamatuks tunnistamist.	8.5.2019	Kohus jättis kaebuse rahuldamata, tunnistades selle tervikuna vastuvõetamatuks.
Kohtuasi C-561/18	Komisjoni määrus (EL) nr 601/2012	Solvay Chemicals GmbH vs. DE	- Kas määrus (EL) nr 601/2012 on kehtetu ja direktiivi 2003/87/EÜ eesmärkidega vastuolus osas, milles selles on sätestatud, et CO ₂ , mida ei kanta artikli 49 lõike 1 tähenduses üle, arvatakse CO ₂ tekitava käitise heiteks, olenemata sellest, kas see eraldub atmosfääri või mitte? - Kas määrus (EL) nr 601/2012 on kehtetu ja direktiivi 2003/87/EÜ eesmärkidega vastuolus osas, milles selles on sätestatud, et naatriumkarbonaati tootva käitise heite hulka tuleb süstemaatiliselt arvata CO ₂ , mis on sadestatud kaltsiumkarbonaadi tootmise eesmärgil teisele käitisele üle kantud?	6.2.2019	Kohus tunnistas määruse (EL) nr 601/2012 artikli 49 lõike 1 ja IV lisa punkti 20 alapunkti B kehtetuks osas, milles neis on sätestatud, et naatriumkarbonaati tootva käitise heite hulka tuleb süstemaatiliselt arvata CO ₂ , mis on sadestatud kaltsiumkarbonaadi tootmise eesmärgil teisele käitisele üle kantud, olenemata sellest, kas see CO ₂ eraldub atmosfääri või mitte.

7. liide

Tabel 7.1. ELi HKS-i 4. etapi rakendamise seis

Meede	Eesmärk	Õigusakti liik	Kavandatud vastuvõtmise aeg
Kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu aastateks 2021–2030	Kehtestada ELi HKS-i 4. etapiks uus kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite loetelu vastavalt kriteeriumitele, mille järgi määratakse kindlaks olulise kasvuhoonegaaside heite ülekandumise riskiga sektorid.	Komisjoni delegeeritud otsus	Vastu võetud 15. veebruaril 2019 ja avaldatud <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> 8. mail 2019 ⁸¹
Tasuta eraldamise reeglite läbivaatamine aastateks 2021–2030	Vaadata läbi komisjoni otsus 2011/278/EL, millega määratakse kindlaks kogu liitu hõlmavad üleminekureeglid LHÜde tasuta eraldamiseks ühtlustatud viisil, et kohandada seda 4. etapiks kehtestatud uuele õigusraamistikule.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 19. detsembril 2018 ja avaldatud <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> 27. veebruaril 2019 ⁸²
Tasuta eraldamise kohandamine tootmismuudatuste korral	Määrata kindlaks käitistele LHÜde tasuta eraldamise ulatuse kohandamise kord tootmismahude vähemalt 15 % suurenemise või vähenemise korral kahe aasta keskmise näitaja baasil.	Komisjoni rakendusmäärus	2019
LHÜde tasuta eraldamise võrdlusväärtuste ajakohastamine ajavahemikuks 2021–2025	Määrata kindlaks ajakohastatud võrdlusalused ajavahemikuks 2021–2025, lähtudes andmetest, mille liikmesriigid esitasid 2016. ja 2017. aasta kohta 30. septembriks 2019.	Rakendusakt	2020
Innovatsioonifondi loomine	Määrata kindlaks innovatsioonifondi toimimise reeglid, sealhulgas valikumenetlused ja -kriteeriumid.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 26. veebruaril 2019 ja avaldatud <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> 28. mail 2019 ⁸³
Moderniseerimisfondi loomine	Määrata kindlaks moderniseerimisfondi toimimise reeglid.	Rakendusakt	2020
Määruse (EL) nr 389/2013 (registrimäärus) läbivaatamine	Kehtestada liidu registrile 4. etapiks nõuded, mille sisuks on LHÜde väljastamise, omamise, ülekandumise ja tühistamise jälgimiseks vajalikke ühiseid andmelemente sisaldavad standarditud elektroonilised andmebaasid ning üldsuse juurdepääsu ja konfidentsiaalsuse tagamine.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 12. märtsil 2019 ja avaldatud <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> 2. juulil 2019 ⁸⁴
Määruse (EL) nr 1031/2010 (enampakkumismäärus) muutmine	Võimaldada müüa 2020. aastal enampakkumisel innovatsioonifondi jaoks esimesed 50 miljonit LHÜd, mis võetakse turustabiilsusreservist.	Komisjoni delegeeritud määrus	Vastu võetud 30. oktoobril 2018 ja avaldatud <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> 4. jaanuaril 2019 ⁸⁵
Määruse (EL) nr 1031/2010 (enampakkumismäärus)	Vaadata läbi enampakkumisprotsessi teatud aspektid, et viia sisse 4. etapi nõuded, võimaldamaks eelkõige	Delegeeritud õigusakt	2019

⁸¹<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2019:120:FULL&from=EN>.

⁸²<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0331&from=EN>.

⁸³<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0856&from=EN>.

⁸⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1122&from=EN>.

⁸⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R0007>.

läbivaatamine	innovatsioonifondi ja moderniseerimisfondi jaoks LHÜde müüki enampakkumisel, ning võtta arvesse ELi HKS-i LHÜde liigitamist finantsinstrumentideks vastavalt finantsinstrumentide turgude direktiivile 2014/65/EL (MiFID 2).		
Seire- ja aruandlusmääruse (EL) nr 601/2012 läbivaatamine	Lihtsustada, täiendada ja täpsustada seire- ja aruandlusreegleid ning vähendada halduskoormust, võttes aluseks 3. etapi rakenduskogemuse.	Komisjoni rakendusmäärus	Vastu võetud 19. detsembril 2018 ja avaldatud <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> 31. detsembril 2018 ⁸⁶
Tõendamis- ja akrediteerimismääruse (EL) nr 600/2012 läbivaatamine	Lihtsustada, täiendada ja täpsustada akrediteerimis- ja tõendamisreegleid ning vähendada halduskoormust nii palju kui võimalik, võttes aluseks 3. etapi rakenduskogemuse.	Komisjoni rakendusmäärus	Vastu võetud 19. detsembril 2018 ja avaldatud <i>Euroopa Liidu Teatajas</i> 31. detsembril 2018 ⁸⁷
Määrus, millega täiendatakse direktiivi 2003/87/EÜ seoses CORSIAga	Täiendada ELi HKS-i direktiivi meetmete osas, mille Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon on võtnud vastu seoses lennunduse heitkoguste seire, aruandluse ja tõendamisega CORSIA rakendamise eesmärgil.	Komisjoni delegeeritud määrus	2019
ELi HKS-i riigiabi suunised 2021–2030	Vaadata 4. etapiks läbi ELi HKS-i riigiabi suunised, et võtta arvesse läbivaadatud ELi HKS-i direktiivi uusi sätteid, mis käsitlevad CO ₂ -ga seotud kaudsete kulude hüvitamist.	Komisjoni teatis	2020

Praegune seis
Kavandatud
Pooleliolev
Lõpetatud

⁸⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2066>.

⁸⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2067&from=EN>.

8. liide

Tabel 8.1. Liikmesriikide panused turustabiilsusreservi 2019.⁸⁸ ja 2020. aastal⁸⁹

Liikmesriik / EMP EFTA riik	Panused turustabiilsusreservi 2019. aastal	Panused turustabiilsusreservi 2020. aastal ⁹⁰
Austria	5 935 748	3 957 699
Belgia	9 846 994	6 565 549
Bulgaaria	8 292 720	5 529 227
Horvaatia	1 614 984	1 076 801
Küpros	932 844	621 980
Tšehhi Vabariik	15 406 858	10 272 626
Taani	5 340 750	3 560 981
Eesti	2 904 319	1 936 474
Soome	7 130 025	4 753 992
Prantsusmaa	23 346 791	15 566 629
Saksamaa	85 389 770	56 934 202
Kreeka	12 684 492	8 457 470
Ungari	5 115 708	3 410 933
Island	166 450	110 982
Iirimaa	3 991 393	2 661 288
Itaalia	40 304 729	26 873 449
Läti	865 501	577 079
Liechtenstein	3 725	2 484
Leedu	1 792 324	1 195 044
Luksemburg	467 394	311 638
Malta	354 798	236 564
Madalmaad	14 291 411	9 528 894
Norra	3 314 570	2 210 012
Poola	39 282 170	26 191 650
Portugal	6 478 775	4 319 767
Rumeenia	14 941 290	9 962 205
Slovakkia	4 752 513	3 168 770
Sloveenia	1 577 714	1 051 951
Hispaania	32 660 234	21 776 430

⁸⁸ Ajavahemiku puhul 2019. aasta jaanuarist augustini põhinevad arvnäitajad komisjoni teatisel C(2018) 2801 final, 15.5.2018, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2018_2801_en.pdf.

⁸⁹ Ajavahemike puhul 2019. aasta septembrist detsembrini ja 2020. aasta jaanuarist augustini põhinevad arvnäitajad komisjoni teatisel C(2019) 3288 final, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2019_3288_en.pdf.

⁹⁰ Osa liikmesriikide 2020. aasta panustest turustabiilsusservi tehakse kindlaks pärast ülejäägi näitaja avaldamist 2020. aastal.

Rootsi	3 457 106	2 305 049
Ühendkuningriik	44 480 623	29 657 753
Kokku	397 124 723	264 785 572

9. liide

Tabel 9.1. Programmi „NER 300“ kasutamata jäänud vahendid InnovFini energiavaldkonna näidisprojektide raames: toetatud projektid

Projekti nimetus	Kirjeldus	Foto
WAVE ROLLER	Projekti Wave Roller eesmärk on näidata laineenergia tehnoloogia kasutusvõimalusi kaubanduslikul tasandil, jõudes näidiskäitise etapist sellise kaldalähedase võnkuva laineenergiamuunduri kaubandusliku kasutuselevõtuni, millega muundatakse laineenergiat elektrienergiaks. Programmi „NER 300“ panus on 10 miljonit eurot.	
WINDFLOAT	Projekt WindFloat hõlmab uuenduslikku avamere tuuleparki, mille puhul kasutatakse Portugali rannikust umbes 20 km kaugusel asuvat poolveealust ujuvplatvormi. Projekti eesmärk on parandada ujuvate tugistruktuuride tehnika taset, demonstreerides, et projekti WindFloat kontseptsiooni alusel on võimalik kasutada ka suuremaid turbiine. Seejärel edendatakse süvamere tuuleparkide kasutuselevõttu. Programmi „NER 300“ panus InnovFini energiavaldkonna näidisprojektide raames on 60 miljonit eurot. Projekt WindFloat sai ühtlasi algsest „NER 300“ programmist ligi 30 miljonit eurot toetust.	

GREENWAY EV CHARGING NETWORK

Projektiga toetatakse elektrisõidukite taristu kiirendatud kasutuselevõttu. Sellega demonstreeritakse elektrisõidukite ülikiirete laadimisjaamade kaubandusliku kasutuselevõtu võimalikkust ja tutvustatakse integreeritud akupõhise energiasalvestussüsteemi katseprojekti. Näidisprojekti asukohaks on Slovakkia, Poola, Tšehhi Vabariik ja Balti riigid. InnovFini energiavaldkonna näidisprojektide raames antud rahaline toetus on 17 miljonit eurot, millest peaaegu 3 miljonit eurot moodustavad programmi „NER 300“ kasutamata vahendid.

